

**PROVINCIAAL MEERJARENPROGRAMMA
2007 – 2013**

Agenda voor een Vitaal Gelderland

Deel 1: Het beleidskader

INLEIDING.....	3
LEESWIJZER	4
ACHTERGRONDEN	5
Aanleiding: een nieuw sturingsmodel voor het landelijk gebied	5
Rijks Meerjarenprogramma 2007-2013	5
Provinciaal Meerjarenprogramma 2007-2013	5
Wettelijke Verankering van ILG in de WILG	6
Relatie van het PMJP tot de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied.....	6
Strategische Milieu Beoordeling	7
THEMA 1 NATUUR	8
1.1 REALISATIE EHS	9
1.2 MILIEUKWALITEIT EHS EN VHR	11
1.3 SOORTENBESCHERMING.....	13
1.4 NATUUR BUITEN DE EHS	14
1.5 FAUNABEHEER.....	15
THEMA 2 LANDBOUW	16
2.1 AGRARISCHE RUIMTE	16
2.1.1 Landinrichting.....	17
2.1.2 Agrarische bedrijfsverplaatsing en -beëindiging.....	19
2.2 AGRARISCHE HULPBRONNEN	23
2.2.1 Pilots duurzame landbouw.....	23
2.2.2 Duurzaam ondernemen	24
2.2.3 Ondernemersprogramma voor de landbouw	25
THEMA 3 RECREATIE	26
3.1 RECREATIE OM DE STAD: GROOTSCHALIG GROEN	27
3.2 LANDELIJKE ROUTENETWERKEN EN TOEGANKELIJKHEID	28
3.3 BEVORDERING TOERISTISCHE ACTIVITEITEN.....	29
THEMA 4 LANDSCHAP	30
4.1 LANDSCHAP GENERIEK.....	31
4.1.1 Uitvoering gemeentelijke landschapsplannen en bos- en landgoederen.....	31
4.1.2 Ontwikkelen met landschappelijke kwaliteit.....	32
4.2 WAARDEVOLLE LANDSCHAPPEN.....	32
4.3 NATIONALE LANDSCHAPPEN.....	33
THEMA 5 BODEM.....	35
5.1. DUURZAAM BODEMGEBRUIK	35
5.2. BODEMSANERING	36
THEMA 6 WATER	37
6.1 SPRENGEN EN BEKEN	38
6.2 VERBETERING WATERKWALITEIT.....	39
THEMA 7 RECONSTRUCTIE.....	41
THEMA 8 SOCIAAL ECONOMISCHE VITALITEIT	45
8.1 VERBETEREN VAN HET VOORZIENINGENNIVEAU.....	45
8.2 VERSTERKEN VAN DE SOCIALE COHESIE.....	45
8.3 BLIJVEN WONEN OP HET PLATTELAND	46
8.4 WERKGELEGENHEID OP HET PLATTELAND	46
8.5 VERBETERING BEREIKBAARHEID VAN VOORZIENINGEN EN KLEINE KERNEN	47
9 MONITORING EN EVALUATIE	48
Prestatieafspraken met het rijk	48
Prestaties gekoppeld aan provinciale en regionale doelen en middelen	48
Voortgangsrapportages, midterm review en eindverantwoording	49
Grondprijzmonitor	49
Uitvoering monitoring en evaluatie	49
Bijlage 1: Lijst van definities	51
Bijlage 2: Groene en blauwe diensten.....	52
Bijlage 3: Uitfinanciering lopende verplichtingen in landinrichtingsprojecten.....	54
Bijlage 4: Plattelandsontwikkelingsplan (POP) 2007-2013	55
Bijlage 6: Verbinding met regionaal programma Oost-Nederland (EU-structuurfondsen 2007 – 2013).....	61
Bijlage 7: Lijst van afkortingen.....	63

INLEIDING

Voor u ligt het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) van de provincie Gelderland voor de periode 2007-2013. In dit programma staat beschreven welke doelen en prestaties we, samen met de gebiedspartners, in het landelijk gebied tot 2013 gaan realiseren. In 2006 zijn hierover afspraken gemaakt met het rijk, die zullen worden vastgelegd in de bestuursovereenkomst die december 2006 getekend zal worden door rijk en provincie. Vanaf 1 januari 2007 kan dan de uitvoering van start gaan.

Aan het landelijk gebied, in zijn huidige vorm, structuur en betekenis, ligt een lange ontstaansgeschiedenis ten grondslag. Van oorsprong bepaalde het samenspel van bodemkwaliteit en watergesteldheid de natuurlijke betekenis voor planten en dieren. De natuurlijke landschappen boden de bewoners materiaal en voedsel om in leven te blijven. Er ontwikkelden zich cultuurlandschappen met agrarische productieruimten en fysieke relaties in een netwerk van economische productiviteit en bewoningsconcentraties. Naarmate de samenleving zich ontwikkelde werd het landschapsbeeld meer en meer gedomineerd door artefacten voor culturele en economische doeleinden. Ook het welbevinden van de mens nestelde zich zichtbaar in de fysieke ruimte buiten de bewoningsconcentraties.

Het landelijk gebied fungeert als fysieke leefomgeving voor dieren, planten en mensen, als productieruimte voor natuurlijke hulpbronnen, en als ruimte voor welbevinden. Door de aard en intensiteit van het gebruik van het landelijk gebied heeft onze samenleving het natuurlandschap onomkeerbaar veranderd in een dynamisch, voortdurend aan veranderingen onderhevig zijnd cultuurlandschap. Een vitaal landelijk gebied is ook in de toekomst van groot belang. De provincie Gelderland formuleert hier beleid voor (ondermeer in het Streekplan, WHP-3 en de reconstructieplannen) en stelt in het PMJP middelen ter beschikking om, samen met onze partners in de uitvoering van het PMJP, problematiek integraal aan te pakken en waar zich kans voordoet grensoverschrijdend aan te pakken.

Vanuit deze PMJP-doelenboom werken provincie en partners vooral aan:

- realisering van de Ecologische Hoofdstructuur, door verwerving, inrichting en beheer, maar ook door robuuste verbindingen en het opheffen van knelpunten, zodat de condities voor effectieve soortenbescherming worden gerealiseerd;
- vermindering van milieutekorten, gericht op natuurherstel binnen en buiten de Ecologische Hoofdstructuur;
- tegengaan van verdroging, vermessing en verzuring;
- duurzame, concurrerende landbouw, inclusief glastuinbouw en innovatie;
- recreatie in het landelijk gebied en in de directe omgeving van steden;
- behoud en herstel van waardevolle en Nationale Landschappen, waar Gelderland rijk aan is;
- verbetering van de bodemkwaliteit, onder meer door sanering van verontreinigde land- en waterbodems;
- verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater;
- herstel natuurlijke watersystemen, peilbeheer en waterberging (buiten bodem en water);
- verbetering van economische omstandigheden in het landelijk gebied, die effecten sorteren op het gebied van leefbaarheid.

LEESWIJZER

Het PMJP deel 1 beschrijft de uitvoeringsopgave voor heel Gelderland voor de komende 7 jaar. Binnen de 8 thema's uit de rijksprogrammering (Natuur, Landbouw, Recreatie, Nationale Landschappen, Bodem, Water, Reconstructie en Sociaal-Economische ontwikkeling) wordt beschreven welke maatregelen genomen moeten worden. Het PMJP deel 1 is breder dan de te decentraliseren rijkstaken, het PMJP omvat het gehele programma voor het landelijk gebied, dus inclusief zelfstandig ontwikkelde delen zoals Veluwe 2010 en Groei en Krimp.

Tesamen met de Subsidieregeling Vitaal Gelderland 2007 vormt het PMJP deel 1 de basis voor de subsidieverstrekking voor projecten in het landelijk gebied. Omdat hier inhoudelijk bepaald wordt welke plannen voor subsidie in aanmerking komen moet ook dit deel door Provinciale Staten worden vastgesteld.

Alle inhoudelijke subsidievoorwaarden zijn buiten deel 1 van het PMJP gehouden. Over het algemeen zijn ze te gedetailleerd om door PS te laten vaststellen. Voor 1 januari 2007 zal het college die voorwaarden vaststellen in deel 3 van het PMJP.

ACHTERGRONDEN

Aanleiding: een nieuw sturingsmodel voor het landelijk gebied

In 2004 hebben rijk (LNV, VROM, V&W), Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UvW) overeenstemming bereikt over de contouren van een nieuw sturingsmodel (contourennota ILG). Voor de nieuwe aanpak is gekozen omdat de inspanningen van de rijksoverheid om de inrichting van het landelijk gebied te verbeteren in het verleden onvoldoende tot de gewenste resultaten hebben geleid. Oorzaken waren onder meer de beperkte samenhang binnen de overheid, de ingewikkelde procedures en de afstand tussen rijksoverheid en gebiedsactoren. In mei 2003 heeft het kabinet aan de Tweede Kamer een model voorgelegd voor vernieuwing van het sturingsmodel voor het landelijk gebied, met als kernpunten:

- complementair bestuur;
- strategische sturing door het rijk en regie door de provincies;
- meerjarige prestatieafspraken per provincie;
- bundeling van rijksmiddelen in één Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG);
- financiële flexibiliteit;
- monitoring en EU-proof.

Een belangrijk element van het nieuwe sturingsmodel is dat het rijk zijn financiële middelen bundelt in één Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) voor alle in de overeenkomsten af te spreken prestaties. Hierdoor ontstaat flexibiliteit in de uitvoering. Het ontschotte rijksbudget moet worden besteed aan het geheel van de rijksdoelen en is daarbij niet gebonden aan de afzonderlijke doelen. De provincies kunnen binnen de periode van 7 jaar het rijksbudget flexibel inzetten in de tijd en over de in te richten gebieden. Aan het einde van deze periode moeten alle afgesproken prestaties zijn gerealiseerd. Het ILG-model treedt op 1 januari 2007 in werking.

Rijks Meerjarenprogramma 2007-2013

In het Meerjarenprogramma van het Rijk 2007-2013 (MJP2) zijn de inhoudelijke doelen beschreven. Het MJP2 omvat al het gebiedsgerichte rijksbeleid voor een samenhangende verwerving, inrichting en beheer in het landelijk gebied ten behoeve van de thema's natuur, landbouw, recreatie, landschap, bodemgebruik, waterbeheer, reconstructie en sociaal-economische vitaliteit. Voor uitvoering van het gebiedsgerichte beleid stelt het rijk aan onze provincie tot 2013 een totaal bedrag van orde van grootte van 319 miljoen euro beschikbaar (inclusief de bijdragen van de provincie en de regio vormt het uitvoeringsbudget voor het PMJP een bedrag in de orde van grootte tussen de 700 en 800 miljoen euro). Daarnaast stelt het Rijk jaarlijks personele inzet van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Dienst Regeling (DR) ter beschikking. In totaal gaat het om circa 687.000 fte (onder voorbehoud wijzigen).

Afspraken over de realisatie van rijksdoelen en de ter beschikking stelling van middelen zijn opgenomen in de Bestuursovereenkomst, die in december 2006 zal worden ondertekend door het rijk en de provincie.

Provinciaal Meerjarenprogramma 2007-2013

De provincies stellen ieder op basis van het MJP2 en de vigerende provinciale beleidskaders een provinciaal meerjarenprogramma (PMJP) op voor de periode 2007-2013. Het PMJP omvat prestaties en de daarvoor benodigde budgetten (van rijk, provincie en derden) voor de periode van 7 jaar. Voor de realisatie spelen, naast provincies, ook gemeenten en waterschappen en andere gebiedspartijen een belangrijke rol.

Het PMJP is geen nieuw beleidsstuk. Uitgangspunt voor het opstellen van dit PMJP is zoveel mogelijk bestaande plannen en programma's afronden, voorzover deze doorlopen na 2007. Het provinciale beleidskader is geënt op de drie strategische omgevingsplannen voor de provincie Gelderland (Streekplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan) en de reconstructieplannen voor de drie Gelderse reconstructiegebieden.

Wij zien echter ook een aantal belangrijke nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied, waar we zorgvuldig mee om willen gaan. Het PMJP is dan ook op een zodanige wijze geformuleerd dat er ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Het provinciaal meerjarenprogramma heeft vier verschillende doelstellingen:

1. Beschrijving van de ambities van de provincie, gebiedspartners, Rijk en EU in het landelijk gebied en de bijbehorende financiële consequenties (deel 1 PMJP).
2. Vertaling van de uitvoeringsopgave naar de vier Gelderse uitvoeringsgebieden Achterhoek, Veluwe, Vallei en het Rivierengebied (deel 2 PMJP).
3. Inhoudelijk toetsingskader voor subsidieaanvragen (deel 3 PMJP).
4. Basis voor rapportage en verantwoording.

Deel 1 van het PMJP geldt als onderhandelingsdocument met het Rijk, deel 2 dient als onderhandelingsdocument met onze uitvoeringpartners in de gebieden.

Jaarlijks stellen de provincies een voortgangsrapportage op. In 2010 vindt de mid-term review plaats, waarbij rijk en provincies de voortgang bespreken en overleggen of een wijziging van de overeenkomst gewenst is. Begin 2014 vindt de eindverantwoording plaats. In dit verband is er sprake van een zakelijke overeenkomst waarbij gerealiseerde prestaties worden beoordeeld aan de hand van de gemaakte afspraken. In geval van onvoorziene wijziging van omstandigheden worden gemaakte afspraken in goed overleg herzien. Gelijktijdig moet worden opgemerkt dat er sprake is van complexe werkprocessen met een sterk plannend karakter. Iets om bij de eindverantwoording rekening mee te houden. Bovenal is het van belang dat rijk en provincies zich op basis van wederzijds vertrouwen inzetten om de overeengekomen prestaties te bereiken.

Wettelijke Verankering van ILG in de WILG

In 2005 hebben rijk, provincies, gemeenten en waterschappen overeenstemming bereikt over het ontwerp van de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG). Volgens de huidige planning treedt de WILG vanaf 2007 in werking. De WILG omvat twee delen, te weten het ILG en het instrument landinrichting.

Het ILG heeft op een aantal onderdelen een wettelijke verankering met name op het vlak van programmering, financiering en uitvoering van de gebiedsgerichte realisatie van het rijksbeleid. In de wet wordt ingegaan op de totstandkoming van het rijksmeerjarenprogramma, de provinciale meerjarenprogramma's en vervolgens op de overeenkomsten die tussen het rijk en de afzonderlijke provincies worden gesloten. De wet gaat tevens in op de financieringsconstructie tussen rijk en provincies, en de wijze waarop het rijk haar middelen ter beschikking stelt aan de provincies. Tot slot wordt ingegaan op de uitvoering van de gesloten overeenkomsten. Dit deel van de wet heeft betrekking op de wijze waarop rijk en provincies met elkaar omgaan gedurende de contractperiode en op de verantwoording na afloop.

Het deel landinrichting van de wet biedt provincies de mogelijkheid om, indien rijks- en provinciale doelen niet op vrijwillige basis zijn te realiseren, met overheidsbesluiten werken uit te voeren en een daarmee samenhangende herverkaveling te realiseren. Het betreft een nieuw inrichtingsinstrument ter vervanging van de huidige Landinrichtingswet 1985. Het deel landinrichting van de WILG is grotendeels aan de Reconstructiewet Concentratiegebieden ontleend; de Reconstructiewet zal dan ook met de inwerkingtreding van de WILG op dit onderdeel worden ingetrokken.

Relatie van het PMJP tot de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied

De provincies hebben gezamenlijk een model kaderregeling opgesteld, aan de hand waarvan de provincies subsidies aan andere overheden, maatschappelijke organisaties en particulieren kunnen verstrekken. Provinciale Staten van Gelderland zullen in november 2006 de kaderregeling Subsidieverordening vitaal Gelderland 2007 vaststellen.

In de kaderregeling worden met name de procedures geregeld. De inhoudelijke toetsing van de subsidieaanvragen vindt plaats aan de hand van het PMJP deel 1 (beleidstoets) en deel 3 (nadere subsidieregels).

Het PMJP is het meerjarenprogramma als bedoeld in de artikel 1, onder b, en artikel 2, eerste lid, van de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied.

Deel 3 van het PMJP (het subsidiekader) bevat de nadere regels voor subsidieverlening die Gedeputeerde Staten op grond van artikel 2, vierde lid, van de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied kunnen vaststellen. Deze regels bevatten de details van de subsidieverlening, zoals de afwegingscriteria, precieze doelgroepen van de subsidie, uitsluitingscriteria, subsidiepercentages etc.

Strategische Milieu Beoordeling

Volgens de Europese SMB-richtlijn is een Strategische Milieu Beoordeling verplicht indien het plannen of programma's betreft in de zin van de richtlijn, die aanzienlijke milieu-effecten kunnen hebben. Provinciale meerjarenprogramma's vallen onder de richtlijndefinitie van plannen en programma's. Ze worden namelijk door een overheidsinstantie op- en vastgesteld en ze zijn door een wettelijke bepaling (art. 2.2 van de WILG) voorgeschreven. Daarom is vooraf een screening nodig en is nagegaan of voor het PMJP van de provincie Gelderland een SMB moet of kan worden uitgevoerd.

Vooraf is het van belang vast te stellen dat het doel van het meerjarenprogramma landelijk gebied in het algemeen juist is om de kwaliteit van de leefomgeving voor natuur, recreatie en landschap te verbeteren en te komen tot een verbetering van de milieukwaliteit.

Het PMJP bevat geen nieuw beleid, maar programmeert de uitvoering van staand beleid, dat al eerder in (vooral streek)plannen en reconstructieplannen is vastgelegd.

Voldoende concreetheid is een vereiste voor het uitvoeren van een zinvolle SMB. Doel van het PMJP deel 1 is de koppeling van geld aan doelen. Het PMJP deel 1 (beleidskader) is onvoldoende concreet en komt daarmee niet in aanmerking voor het uitvoeren van een SMB. Zo worden er geen zelfstandige uitspraken gedaan over locaties, locatiekeuzen of tracés, noch worden er richtinggevende uitspraken gedaan voor een volgende planfase. Het uitvoeren van een SMB zal niet tot een andere afweging kunnen leiden over uitspraken in het PMJP vanwege milieu-effecten met aanzienlijke gevolgen. In het PMJP deel 2 (gebiedsgericht uitvoeringsprogramma) worden alleen projecten opgenomen door GS als ze een uitvoeringstoets hebben doorstaan (o.a. zijn de projecten voldoende planologisch geregeld om tot uitvoering te komen). Een project of programma dient met andere woorden in een ruimtelijk plan (streekplan, streekplanherziening, bestemmingsplan) te zijn opgenomen. Er is dus een voorafgaand besluit. Dit plan kan dan SMB- of mer-plichtig zijn.

THEMA 1 NATUUR

Doel: Biodiversiteit

Zekerstelling van de biodiversiteit door behoud, herstel, ontwikkeling en duurzaam gebruik van de natuur. In 2020 zijn er duurzame condities voor het voortbestaan voor alle in 1982 voorkomende soorten en populaties.

Beschrijving

Vergeleken met andere provincies in Nederland is de natuur in Gelderland zeer divers van karakter. Bescherming en kwaliteitsverbetering zijn niet alleen ecologisch van belang. De natuur is de basis voor recreatie en toerisme, en als vestigingsfactor voor wonen en bedrijvigheid van belang.

In het natuurbeleid staat de vorming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) centraal. De EHS is een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden. In Europees verband worden door de lidstaten van de EU natuurgebieden aangewezen, de zogenaamde Natura-2000 gebieden. Dit zijn natuurgebieden die voor het behoud van de biodiversiteit in Europa belangrijk zijn. De Nederlandse gebieden worden aangewezen op basis van de natuurbeschermingswet. Voor deze gebieden, die voor een groot deel in de EHS zijn gelegen, worden door het Rijk in aanwijzingsbesluiten concrete instandhouding doelen geformuleerd en door de provincie beheerplannen opgesteld.

Ook de grensoverschrijdende aspecten en kansen zullen niet worden vergeten. In het kader van de Europese Territoriale Samenwerking (ETS) kunnen zich ook kansen voordoen die de benoemde activiteiten en opgaven kunnen versterken en effectueren. Deze kansen en opgaven zullen ook worden benut.

De kwaliteit van de natuur staat onder druk, mede als gevolg van versnippering van ecologische verbanden, en de milieukwaliteit van bodem en water. Door vergroting van natuurgebieden, de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden en de aanleg van ecologische verbindingszones ontstaat een samenhangend netwerk. Vergroting en verbinding zullen bijdragen aan het oplossen van problemen op het vlak van verdroging, vermessing en versnippering. Specifieke bescherming van soorten (binnen en buiten de EHS) vindt plaats op basis van de rijksbeleidstrategie soorten, die in 2007 uitkomt.

Grondverwerving is een cruciale voorwaarde voor de realisering van de ILG-doelen. Het is dan ook een substantieel deel van het budget. Voorheen was de grondverwervingstrategie vooral aanbodgestuurd. Er was sprake van een lange horizon en veel EHS kon worden gerealiseerd in landinrichtingsprojecten. De noodzaak van een actief grondverwervingbeleid was niet zo sterk aanwezig. Met de komst van het ILG worden harde afspraken gemaakt voor een periode van 7 jaar. Dit betekent dat er nu sprake is van een voor grondverwervingbegrippen relatief korte horizon. Daarbij komt dat in het verleden de landinrichtingsprocedure vaste momenten kende waarop de balans van de grondverwerving werd opgemaakt. In de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) zijn deze momenten niet meer vastgelegd. Er is sprake van een vormvrije proceduregang. Dat betekent dat het tempo van grondverwerving veel meer gestuurd moet worden; er is een verschuiving van budgetgestuurd naar doel/resultaatgestuurd.

Strategie

Om de biodiversiteit zeker te stellen wordt een samenhangend netwerk van natuurgebieden (1.1 realisatie EHS: verwerven, inrichten en beheer) met de gewenste milieukwaliteit (1.2 Milieukwaliteit Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Vogelhabitatrichtlijnen (VHR)) gerealiseerd. Voor de instandhouding van de biodiversiteit is de ecologische hoofdstructuur echter onvoldoende. Een aantal soorten behoeft extra maatregelen (1.3 soortenbescherming en 1.4 natuur buiten de EHS). Voor grondverwerving blijft de inzet om zoveel mogelijk te verwerven op vrijwillige basis voor marktconforme grondprijzen. Extra instrumenten worden alleen ingezet als dit strikt noodzakelijk is om de doelen binnen de vooraf afgesproken tijd te realiseren.

Zie ook:

- Regionaal programma Oost-Nederland, prioriteit 2 onderdeel vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving (zie bijlage)
- Veluwe 2010 (zie bijlage)

1.1 REALISATIE EHS

Doel realisatie EHS

Realisatie van een samenhangend netwerk van natuurgebieden, waarbij:

- inrichting en beheer worden gerealiseerd conform natuurdoelen, die voortvloeien uit de streekplanuitwerking Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse EHS;
- verwerving, inrichting, particulier beheer en agrarisch natuurbeheer wordt gerealiseerd conform de door rijk en provincies overeengekomen restantaakstellingen per provincie;
- de gebieden volledig zijn opengesteld voor recreatief gebruik, behoudens daar waar sprake is van maatregelen in verband met specifieke beschermingsdoelstellingen;
- bijzondere cultuurhistorische of landschappelijke kwaliteiten mede sturend zijn voor de realisatie van de EHS;
- planologische bescherming plaatsvindt.

Beschrijving

In Gelderland is de ecologische hoofdstructuur in aanleg: een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. De ambitie is om in 2018 de beoogde omvang van de EHS in Gelderland te hebben gerealiseerd. De EHS bestaat uit kerngebieden, de grotere natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen en de ecologische verbindingen (evz's) en robuuste verbindingen tussen deze gebieden. De ambitie is om de robuuste verbindingen in 2020 te hebben gerealiseerd.

Realisatie EHS

Bij de realisatie van de EHS ligt de nadruk op het uitbreiden van natuurterreinen middels omzetting van landbouwgrond in zogenaamde nieuwe natuur en op aangepast beheer van landbouwgronden (agrarisch natuurbeheer). Bestaande bossen en natuurterreinen evenals fabrieken, kwekerijen, campings en andere mogelijke planologische knelpunten worden incidenteel aangekocht. Voor het project Groei-krimp op de Veluwe wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Recreatie'. In ons streekplan 2005 hebben wij uitwerking gegeven aan de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur die in het rijksbeleidskader is aangeduid. Op basis van onze gegevens zijn er tussen 2007 en 2018 nog zo'n 4.600 ha nieuwe natuur te verwerven. Hiervan wordt circa 2.000 ha in NURG/RWS/IRMA kader gerealiseerd. Daarnaast moet nog circa 4.520 ha verwerving in robuuste verbindingen plaatsvinden.

In het RMJP wordt aangegeven dat er 4.026 ha BBL-bezit (inclusief NURG) kan worden gerelateerd aan de realisering van de doelstellingen, namelijk door ruil van reeds verworven terreinen tegen in de begrensde EHS gelegen hectares. Wij zullen hiervoor aparte afspraken maken met BBL.

Ten aanzien van inrichting geeft concept bestuursovereenkomst aan dat er (buiten NURG) in de periode 2007-2013 nog zo'n 3.531 ha kan worden ingericht, waarvan 1.267 in robuuste verbindingen.

Functieverandering van landbouwgrond in nieuwe natuur kan plaatsvinden door terreinbeherende organisaties en door particulieren. Op de Stimuleringskaart nieuwe natuur geven wij aan waar wij realisatie door terreinbeheerders dan wel particulieren stimuleren. BBL kan landbouwgrond verwerven die omgevormd moet worden in nieuwe natuur. Op basis van de Stimuleringskaart nieuwe natuur zal BBL deze grond vervolgens doorleveren aan een terreinbeherende organisatie dan wel aanbieden aan particulieren. In beide gevallen zal nieuwe natuur gerealiseerd moeten worden.

Robuuste verbindingen en ecologische verbindingszones

Van nationaal belang zijn de zogenoemde robuuste verbindingen, welke zijn vastgelegd in de Nota Ruimte van het Rijk en het Streekplan Gelderland 2005:

- Veluwe – Utrechtse Heuvelrug door de Gelderse Vallei, Veluwe – Flevoland;
- Veluwe – Salland/Hattermerpoort;
- Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- ecologische poorten Veluwemassief naar aanliggende lage gronden (i.c. Renkumse Beekdal, Havikerwaard, Soerense poort, Beekbergerpoort, poort Epe-Vaassen en Hierdense poort).

De begrenzing zal gelijktijdig met de herbegrenzing van de EHS in een streekplanherziening worden vastgelegd.

Twee verbindingen zullen nader worden uitgewerkt:

- Veluwe – Duitsland door de Achterhoek
- Veluwe – Reichswald door Liemers en Rijk van Nijmegen

Voor het herstel en verdere ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur voor de migratie van fauna en flora, worden knelpunten die zich voordoen bij drukke verkeersverbindingen opgeheven. Het betreft hier het reconstructiedoel: flankerend beleid binnen en buiten EHS. Zeven ecologische knelpunten zullen worden opgelost voor 2012: Hierden (A28 en spoor), Petrea (A50), Hoog Buurlo (A1), Jac. P. Thijsse (A12), Middachten (A348), Nijverdal (N35), Oud Reemst (N310).

Kostbare maatregelen als ecoducten zijn het meest effectief wanneer ook het gebruik en de inrichting van provinciale en gemeentelijke wegen in de omgeving worden afgestemd op de passeerbaarheid (oversteekbaarheid) voor dieren en op verkeersveiligheid voor weggebruikers. In 2006 wordt voor de Veluwe een overzicht opgesteld van maatregelen die nodig zijn om de veiligheid en passeerbaarheid van provinciale en lokale wegen op de Veluwe in beeld gebracht (zie Veluwe 2010).

De ecologische verbindingzones van provinciaal belang zijn opgenomen in het streekplan. Deze verbindingzones bestaan uit een schakeling van natuurelementen (stapstenen) die multifunctioneel gebied doorsnijdt. Voor 12 ecologische verbindingzones is de rijksfinanciering komen te vervallen, de realisatie is een verantwoordelijkheid van de provincie in samenwerking met de regio. Er zijn in grote lijnen twee typen opgaven: de wateropgave (waterberging, KRW-doelen, ecologisch herstel beken) en de opgaven die samenhangen met verstedelijking: wegen, bedrijventerreinen, woonwijken, stedelijke uitloopgebieden.

Groei-krimp op de Veluwe

Via het project groei en krimp kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de noodzakelijke kwaliteitsimpuls van de verblijfsrecreatiesector. Ontwikkelingsperspectief en uitbreidingsruimte zijn veelal aan elkaar gekoppeld om nieuwe investeringen rendabel te kunnen maken. Groei vindt in principe plaats in de in het streekplan aangewezen groeiclusters. Krimp vindt plaats in het krimpgebied, dat wil zeggen het bos- en natuurgebied van de Veluwe buiten de clusters. Het krimpgebied is daarmee de contramal van de clusters.

Beheer

Na realisatie van natuur via inrichting en functieverandering kunnen eigenaren voor het beheer van deze natuur een beheersvergoeding aanvragen. Ook voor bestaande natuur kunnen eigenaren een beheersvergoeding ontvangen. Voor agrarisch natuurbeheer geldt hetzelfde.

Verwachte resultaten

182 ha verwerving nieuwe natuur
2.264 ha inrichting nieuwe natuur
870 ha verwerving robuuste verbindingen
1.267 ha inrichting robuuste verbindingen
7 ecoducten/-passages op de Veluwe
aantal hectare Programmabeheer (PM)

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) Het afronden van lopende verplichtingen natuur in landinrichtingsprojecten.
- 2) Het verwerven en inrichten van gronden in de EHS en de robuuste verbindingzones. De verwerving geschiedt zowel via aankoop van gronden als via ruiling en herverkaveling. Indien noodzakelijk kan het instrument bedrijfsverplaatsing (agrarische bedrijven) worden ingezet.
- 3) Het opstellen en uitvoeren van integrale inrichtingsplannen natuur, waarbij maatregelen zoals inrichting van natuurterreinen, aanleg natuurlijke oevers, natte verbindingzones, vispassages, ecopassages, afsluiten van wegen door of langs natuurgebieden, toegankelijk maken voor recreatief medegebruik, opheffen verstoring door verkeer en andere ontsnipperingsmaatregelen kunnen worden getroffen.
- 4) Beheer en inrichting van de EHS via inzet van de SAN/SN-regeling uit het Programma Beheer.

De uitvoering geschiedt via inzet van door het rijk beschikbaar gestelde uren van de Dienst Landelijk Gebied (DLG); hierover worden afspraken gemaakt met DLG.

In aanvulling hierop kan de provincie ook via opdrachtverlening invulling geven aan de uitvoering.

Voor een aantal activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen daarvoor nadere regels vast.

Voor inrichting en beheer van natuur binnen de EHS (voor natuur buiten de EHS zie 1.4) is subsidie mogelijk via het Programma Beheer. Subsidies hiervoor dienen bij de Dienst Regelingen te worden aangevraagd.

1.2 MILIEUKWALITEIT EHS EN VHR

Doel milieukwaliteit EHS en VHR

Realisatie van de gewenste milieukwaliteit (inclusief watercondities) in de EHS en VHR-gebieden, waartoe moet worden voldaan aan:

- de gewenste vochttoestand
- de gewenste zuurgraad/-depositie
- de gewenste voedselrijkdom
- de gewenste (chemische) waterkwaliteit
- de gewenste akoestische kwaliteit en gewenste donkerte

Beschrijving

De kwaliteit van lucht, bodem, water, akoestiek en donkerte in en rond de EHS is veelal onvoldoende om de natuurdoelen te realiseren. In het verleden zijn er al wel op beperkte schaal herstelprojecten uitgevoerd en is in de buurt van een aantal stiltegebieden (gelegen in de EHS) geluidsreductie door stil asfalt gerealiseerd. Voor de meeste milieumaatregelen geldt dat slechts ca 5% van de benodigde herstelmaatregelen is uitgevoerd. Dit blijkt uit een globale landelijke inventarisatie van uitgevoerde projecten voor milieumaatregelen in natuurgebieden. Voor anti-verdrogingsprojecten geldt dat slechts 1% van de verdroogde gebieden volledig is hersteld (provinciale evaluatie verdrogingsbeleid 2003). In de loop van 2006 worden de locaties met uitgevoerde herstelmaatregelen gedigitaliseerd, zodat ze kunnen dienen als nulmeting voor het PMJP. In 2015 moet de milieukwaliteit van de VHR gebieden voldoen aan de randvoorwaarden die de natuur stelt. De ambitie is om de milieukwaliteit in de gehele EHS in 2027 te hebben gerealiseerd.

In 2015 moeten de grenswaarden voor waterkwaliteit zijn bereikt (onderschreden). Het gewenste streefniveau in de Actiegebieden van het Waterhuishoudingsplan (WHP) wordt in de planperiode van het WHP gerealiseerd. De provincie wil een getrapte aanpak volgen. Eerst worden de nog resterende puntbronnen aangepakt. Dit betreft vooral maatregelen die met riolering samenhangen. In 2009 wordt bij het uitkomen van de stroomgebiedsbeheersplannen voor de KRW duidelijk voor welke probleemstoffen er nog normoverschrijdingen zijn en welke aanpak van diffuse bronnen dat nodig maakt vanuit provincie of Rijk. Hierop kan nu al worden geanticipeerd met het nemen van “no-regret” maatregelen. Zie hiervoor hoofdstuk 6.2: verbetering waterkwaliteit.

In het WHP-3 is afgewogen voor welke land- en waternatuur het realiseren van specifieke watercondities belangrijk is. De belangrijkste gebieden met natte landnatuur en waternatuur zijn aangegeven op de functiekaart van het WHP-3. Voor herstel van natte landnatuur zijn de natuurdoelen uit de streekplanuitwerking Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de ecologische hoofdstructuur richtinggevend. Bekend is welk deel van de natte landnatuur anno 2004 matig of ernstig is verdroogd (WHP-3, kaart 8). De beschrijving van de verdroogingssituatie staat beschreven in het Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel. Ook waternatuur kan verdroogd zijn, het gaat dan meestal om onvoldoende waterdiepte of stroming in droge perioden. Thans is nog onvoldoende bekend welke waardevolle wateren verdroogd zijn. Voor herstel van waternatuur zijn de Waterwijzers richtinggevend.

Wij hebben in diverse plannen kwalitatieve doelen gesteld voor verbetering van de milieukwaliteit in de provincie: de abiotische karakteristieken voor natuur, omgevingscondities van de EHS, de prioriteiten voor het herstel van de verdroging en robuuste functiecombinaties in de grondwaterbeschermingsgebieden. In het Integraal Uitvoeringsprogramma natuurherstel wordt het maatregelenpakket opgenomen die nodig zijn om het milieukwaliteittekort op te heffen.

Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel

In het GMP is vastgelegd dat de actuele kwaliteit en de doelkwaliteit van het milieu van de EHS zal worden beschreven, dat daarmee het beleidstekort zal worden vastgesteld en dat er een uitvoeringsprogramma voor integraal natuurherstel zal worden opgesteld.

In dit uitvoeringsprogramma zullen de herstelmaatregelen ten behoeve van verdrogingsbestrijding, ammoniakemissies en overige maatregelen worden beschreven. In praktijk is er een sterke samenhang tussen realisatie EHS (1.1), interne maatregelen in natuurterreinen en natuurherstelmaatregelen. Zo kan inrichting van nieuwe natuur aansluitend aan een verdroogd gebied verbetering brengen in de hydrologische situatie en de vermessing van dat terrein; anderzijds hebben externe maatregelen alleen zin wanneer inrichting en beheer van het terrein daarop inspelen. Interne maatregelen zijn in principe subsidiabel via de OBN maar zijn ook in het PMJP opgenomen. Het OBN budget is dusdanig beperkt dat er een steeds groter stuwmeer aan uitvoeringsgerede herstelprojecten is. Extra inzet op deze maatregelen is daarom noodzakelijk om de kwaliteitsdoelen te realiseren. Grondverwerving, kavelruil en boerderijverplaatsing zullen vaak noodzakelijk zijn. Het uitvoeringsprogramma zet dan ook in op integraal, gebiedsgericht werken.

De kosten voor het uitvoeren van herstelmaatregelen zijn in beeld gebracht door de bekende milieutekortten te combineren met de kosten van herstelmaatregelen. Op basis van de inventarisatie onder terreinbeheerders zal een prioritering plaatsvinden van de voorgestelde projecten in het "Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel". Daarbij zullen kansrijkdom (uitvoerbaarheid) en kosteneffectiviteit als aanvullende selectiecriteria worden gehanteerd. Alle anti-verdrogingsprojecten in kader van reconstructie worden opgenomen in dit Uitvoeringsprogramma (flankerend beleid EHS in kader van reconstructie).

Naast bovengenoemde Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel zijn de provincies verantwoordelijk voor het opstellen van de (EU) wettelijk verplichte beheerplannen voor de VHR-gebieden. Deze plannen zullen ook natuurherstelmaatregelen bevatten. Deze zullen wij binnen drie jaar vanaf 2006 (het jaar van de formele aanwijzing) opstellen.

Verwachte resultaten

- realisatie van restant taakstelling lopende verplichtingen milieu in landinrichtingsprojecten
- vermindering verdroging in TOP-gebieden (in aantallen/hectares);
- opheffing fosfaatverzadiging (in hectares);
- opheffen bodemverzuring (in hectares);
- stikstofdepositie op of onder kritische depositie (in hectares).
- kilometers stil asfalt op provinciale wegen (in kilometers en als afgeleide aantal hectares met geluidsbelasting onder grenswaarde van 40dB).

De getallen komen in een aparte rapportage, waarin de projecten ook worden toegelicht. Deze rapportage kan pas compleet worden gemaakt na de gebiedsbijeenkomsten voor het ILG, zodat de getallen pas later beschikbaar komen.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op uitvoering van maatregelen die worden genoemd in het 'Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel' (inclusief TOP-lijst verdroging), ondersteund worden:

- 1) Het opstellen van een integraal inrichtingsplan ten behoeve van de uitvoering (inclusief onderzoek).
- 2) Het tegengaan van verdroging als onderdeel van het integraal natuurherstel:
 - a. maatregelen die de grondwatervoorraad aanvullen:
 - i) afkoppelen van verhard oppervlak naar de bodem in stedelijk gebied in gebieden op zandgrond met een minimum van 25.000 m² per project;
 - ii) infiltratie van oppervlaktewater gericht op grondwateronttrekking;
 - iii) aanvoer en infiltratie van oppervlaktewater gericht op compensatie van de verlaging van grondwaterstanden welke een gevolg zijn van grondwateronttrekking.
 - b. maatregelen die de afvoer van water uit het stroomgebied en/of in een bovenstrooms gebied daarvan vertragen;
 - c. maatregelen die de kwaliteit van het aangevoerde water verbeteren;
 - d. maatregelen die het watergebruik van bedrijven beperken;
- 3) Het ruilen van gronden om de voor het Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel noodzakelijke gronden vrij te maken. Indien noodzakelijk kan het instrument agrarische bedrijfsverplaatsing (verplaatsing in algemeen belang) worden ingezet.

- 4) Milieumaatregelen in de natuur, zoals:
 - a. het afplaggen voor de verdrogingsbestrijding;
 - b. verwijderen van de fosfaatverzadigde bovenlaag van bodems;
 - c. bekalken;
 - d. uitmijnen;
 - e. het plaggen van heide;
 - f. verloofen
 - g. herstel van vennen en overige saneringen;
 - h. hydrologische maatregelen binnen natuurgebieden;
 - i. overige milieumaatregelen.
- 5) Het saneren van gemengde riooloverstorten op HEN-wateren (zie hoofdstuk 6.2);
- 6) Het aanbrengen van stil asfalt op provinciale wegen.

Voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma integraal natuurherstel kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Interne maatregelen komen ook voor subsidie in aanmerking op grond van de OBN (Regeling effectgerichte maatregelen in bossen en natuurterreinen, ook wel bekend onder de naam Overlevingsstrategie bos en natuur). Dit is een regeling van het Ministerie van LNV die wordt uitgevoerd door de Dienst Regeling. De hiervoor beschikbare middelen maken geen onderdeel uit van het ILG/PMJP.

Daarnaast is er een sterke samenhang tussen deze maatregel en maatregel 1.1 realisatie EHS (grondverwerving en inrichting EHS), waarover afspraken gemaakt worden met de DLG.

De provincie kan tot slot ook zelf via opdrachtverlening inhoud geven aan deze maatregel.

1.3 SOORTENBESCHERMING

Doel soortenbescherming

Realiseren van duurzame populaties van (groepen van) soorten in hun (potentieel) leefgebied, zoals in de nog op te stellen 'Beleidsstrategie soorten' wordt beschreven. Deze beleidsstrategie wordt gezamenlijk opgesteld door rijk en provincies in samenwerking met andere betrokken partijen.

Beschrijving

Voor de instandhouding van de biodiversiteit is de ecologische hoofdstructuur echter onvoldoende. Een aantal soorten heeft extra maatregelen, omdat:

- de soort vooral buiten de EHS voorkomt;
- de totstandkoming van de EHS te langzaam verloopt om een soort nog te redden;
- de soort zeer specifieke beheer- en inrichtingsmaatregelen heeft die niet standaard in natuurgebieden worden uitgevoerd.

Landelijk worden soorten geselecteerd waarvoor maatregelen gewenst zijn. Voor de aansturing op provinciaal niveau is de nota Flora en Fauna in Gelderland, deel 1 soortenbeleid in 2002 door GS vastgesteld. In deze nota is de groep landelijke doelsoorten die voor Gelderland van belang zijn uitgebreid met een aantal provinciale doelsoorten.

In tegenstelling tot de andere onderdelen van het thema natuur zijn rijk en provincies nog steeds in onderhandeling over het onderdeel soortbescherming. Het Rijk is nog bezig met het opstellen van een nieuwe "Beleidsstrategie Soorten", dat richting moet geven aan de projecten die in het kader van de ILG worden uitgevoerd. Pas vanaf 2008 zullen extra middelen beschikbaar worden gesteld. Voor de beoordeling van projecten in 2007 wordt daarom teruggevallen op onze oude nota Flora en Fauna in Gelderland, alsmede de soortbeschermingsplannen van het Rijk die nadien verschenen zijn. Voor de beoordeling van projecten vanaf 2008 zal in 2007 een nieuw provinciaal aansturingdocument worden opgesteld op basis van de Beleidsstrategie van het Rijk.

Verwachte resultaten

Uitvoering van de Nota Flora en Fauna in Gelderland alsmede de voor onze provincie relevante soortenbeschermingsplannen van het Rijk.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) Het opstellen van gebiedsgerichte uitwerkingen (actieplannen), waaronder begrepen inventarisatie en afhankelijk van het soort ook monitoring.
- 2) Het uitvoeren van kleinschalig biotoop verbeterende maatregelen (beheer en inrichting).
- 3) Procesbegeleiding, waaronder acquisitie, advisering door deskundigen en evaluatie.

Voor het uitvoeren van kleinschalige biotoop verbeterende maatregelen kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor op grond van artikel 2 lid 4 van de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied Gelderland nadere regels vast. Deze regels bevatten de details van de subsidieverlening, zoals de afwegingscriteria, precieze doelgroepen van de subsidie, uitsluitingscriteria, subsidiepercentages etc.

De provincie zal ook zelf via opdrachtverlening inhoud geven aan deze maatregelen, ondermeer voor het opstellen van gebiedsgerichte uitwerkingen en procesbegeleiding.

1.4 NATUUR BUITEN DE EHS

Doel

Realisatie beheersgebieden via agrarisch natuurbeheer en beheer van bestaande natuurgebieden.

Beschrijving

Na realisatie van natuur via inrichting en functieverandering kunnen eigenaren voor het beheer van deze natuur een beheersvergoeding aanvragen tot in de lengte der jaren. Dit is een post die in de loop van de jaren steeds groter wordt, immers er ligt nog een opgave om nieuwe natuur te realiseren en na realisatie zal deze nieuwe natuur beheerd moeten worden. Voor agrarisch natuurbeheer geldt hetzelfde. Dit zijn weliswaar 6-jarige beheerscontracten (deels ook inrichting), maar het is de bedoeling dat deze contracten na de afloop weer worden voortgezet om zodoende de gerealiseerde natuurdoelen te behouden. Wij zullen hiervoor in interprovinciaal verband nadere acties ondernemen en zo nodig het PMJP op dit punt actualiseren.

Wij gaan ervan uit dat er in 2009 nieuwe kaders voor natuurbeheer bestaan. De Dienst Regelingen van het ministerie van LNV staat ons ten dienst voor de afwikkeling van lopende contracten.

Verwachte resultaten

Aantal hectare Programmabeheer (PM)

Uitvoering

Deze maatregel wordt geheel via het Programma Beheer (de SAN- en SN-regeling) gesubsidieerd. Subsidies hiervoor dienen bij de Dienst Regelingen te worden aangevraagd.

1.5 FAUNABEHEER

Doel

Uitvoering van het faunabeheer in het kader van de Flora- en faunawet.

Beschrijving

De provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de artikelen 65, 67 en 68 van de Flora- en faunawet. Het gaat hierbij om het faunabeheer en de schadebestrijding. In de faunabeheerplannen staat beschreven hoe het faunabeheer en de schadebestrijding moet worden uitgevoerd. De plannen zijn in de periode 2003-2004 opgesteld door de drie Gelderse faunabeheereenheden, dit zijn stichtingen die uit jachthouders bestaan. De plannen zijn goedgekeurd door de provincie en hebben een looptijd van 5 jaar.

Het Ministerie van LNV stelt jaarlijks 205.000 euro beschikbaar aan de provincie voor de uitvoering van de Flora- en faunataken. Dit betreft beleidsontwikkeling, voorlichting, ontheffingverlening (inclusief kosten als publicatie en bezwaar & beroep), handhaving en kosten voor instandhouding van de drie Gelderse Faunabeheereenheden (FBE's) ten behoeve van de uitvoering van de faunabeheerplannen.

Verwachte resultaten

Uitvoering van de faunabeheerplannen.

Uitvoering

Voor de uitvoering van het faunabeheer stellen Gedeputeerde Staten op grond van artikel 2 lid 4 van de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied Gelderland nadere regels vast. Deze regels bevatten de details van de subsidieverlening, zoals de afwegingscriteria, precieze doelgroepen van de subsidie, uitsluitingscriteria, subsidiepercentages etc.

THEMA 2 LANDBOUW

Doel: vitale landbouw

Zorgdragen voor een vitale landbouw:

- een toekomstgerichte, concurrerende landbouw als economische drager in het landelijk gebied;
- een duurzame landbouw, die duurzaam gebruikt maakt van bodem, water, lucht en overige natuurlijke hulpbronnen en die economisch levensvatbaar is.

Beschrijving

De Gelderse land- en tuinbouw is en blijft een sector waarin ingrijpende veranderingen plaatsvinden. Het is onzeker welke vorm deze precies zullen hebben in de komende periode. Het EU-markt- en prijsbeleid en het milieu- en energiebeleid hebben hierbij grote invloed.

Zuivere agrarische bedrijven die worden voortgezet hebben behoefte aan groei wat betreft oppervlakte, gebouwen en productie. Daarnaast is op veel bedrijven sprake van verbreding van functies; zo ontstaan bedrijven met neventakken in de zorg, verblijfsrecreatie, dagrecreatie, verkoop aan huis en natuur- en landschapsbeheer. Tenslotte zijn er veel bedrijven die worden beëindigd; waarschijnlijk zal het aantal bedrijven nog sneller afnemen dan in de afgelopen periode al het geval was.

Onze ambitie is gericht op het verbeteren van de verkavelingstructuur in de bestaande landinrichtingsprojecten en gebieden, die in het kader van de reconstructieplannen daartoe zijn genoemd. Daarnaast wordt realisering van het reconstructiedoel 'duurzame landbouw' nagestreefd.

Strategie

Om het doel 'vitale landbouw' te bereiken, zet de provincie en het rijk in op twee prioriteiten:

- 2.1 Agrarische ruimte: verbetering van de ruimtelijke structuur
 - 2.1.1 Verkaveling grondgebonden landbouw
 - 2.1.2 Bedrijfsverplaatsing en bedrijfsbeëindiging
 - 2.1.3 Glastuinbouw
- 2.2 Agrarische hulpbronnen: bevorderen van een duurzame productie
 - 2.2.1 Pilots duurzame landbouw
 - 2.2.2 Duurzaam ondernemen
 - 2.2.3 Ondernemersprogramma duurzame landbouw

2.1 AGRARISCHE RUIMTE

Rijk en provincie zetten in op een landbouw die op de lange termijn concurrerend en duurzaam kan blijven produceren. De voortgaande en uit concurrentieoverwegingen (lagere kosten) noodzakelijke schaalvergroting brengt de noodzaak van herstructurering van bedrijven maar ook van hun fysieke omgeving met zich mee, met alle kosten van dien: het aanpassen van de bedrijfsstructuur, herziening van de kavelstructuur en zorgdragen voor goede ontsluiting van productiegebieden.

2.1.1 Landinrichting

Doel

Landinrichting strekt tot verbetering van de inrichting van het landelijk gebied overeenkomstig de functies van dat gebied, zoals deze in het kader van de ruimtelijke ordening zijn aangegeven. Dit gebeurt in essentie door het ruilen van grond.

De ruilingen kunnen meerdere doeleinden dienen:

Landbouw:

Betaande functie verbeteren/versterken; voorbeeld: door het uitruilen van gronden tussen bedrijven wordt de verkaveling verbeterd. Gronden die bij een bedrijf in gebruik zijn komen bij de gebouwen te liggen of verschillende veldkavels worden tot minder kavels danwel één kavel samengevoegd en komen dicht bij de bedrijfsgebouwen te liggen. Deze verbetering leidt tot een efficiëntere bedrijfsvoering en versterking van de concurrentiepositie van het agrarisch bedrijfsleven.

Voor de landbouw wordt als operationeel doel gesteld: het vergroten van de landbouwkavels van de deelnemende bedrijven met ten minste 10% ten opzichte van de situatie van vóór de ruiling.

Natuur:

Het realiseren van de EHS en robuuste verbindingzones is een belangrijke opgave in de komende jaren. De percelen die de functie natuur moeten krijgen zijn aangegeven in het gebiedsplan natuur en landschap. Als de huidige eigenaren die functie niet zelf wensen in te vullen middels particulier natuurbeheer, zal een actief beleid nodig zijn om aan te kopen dan wel te ruilen. Dit gebeurt in een ruimer gebied zodat via uitruiling van eigendommen de beoogde percelen ten behoeve van natuur kunnen worden verworven en ingericht.

Water:

Voor het realiseren van waterbergingsgebieden en het treffen van anti-verdrogingsmaatregelen kan het gewenst zijn gronden te verwerven danwel toe te delen aan agrariërs, die bereid zijn deze waterfunctie in hun bedrijfsvoering in te passen. De huidige eigenaren kunnen dan door het aanbieden van andere gronden worden uitgeplaatst.

Overige functies:

Ook voor andere functies zoals cultuurhistorie, landschap, recreatie, stedelijk uitloop etc. kan het gewenst zijn gronden op een bepaalde plaats te verwerven ten behoeve van een nieuwe functie. Dit kan door directe aankoop van de huidige grondeigenaar. Bij grotere complexe functiewijzigingen kan echter ook gekozen worden voor een integraal gebiedsgerichte aanpak, waarbij verschillende doeleinden in wisselende combinatie tegelijk in één ruilproces gerealiseerd worden.

Indien het verkavelinginstrument wordt ingezet voor realisatie van doelen uit de andere thema's van het PMJP (zoals realisatie EHS en verdrogingsbestrijding), wordt wel gebruik gemaakt van de hierna beschreven maatregel doch de benodigde middelen zullen dan komen uit de desbetreffende thema's.

Beschrijving

De grondgebonden landbouw gebruikt ongeveer tweederde deel van ons grondgebied. Met name de melkveehouderij is daarbij dominant en kan worden gezien als de drager van het landschap en als de belangrijkste economische peiler van een vitaal platteland. De beleidsopgave voor de grondgebonden landbouw richt zich in het algemeen op de verbetering van de functionele en fysieke inrichting van de landbouwbedrijven en de verduurzaming van de productie. Hierbij ligt het accent op de verkavelingstructuur en de omvang van de (huis)kavels en minder op waterbeheersing en ontsluiting.

De afgelopen jaren ordende de Landinrichtingswet de procedures. Met de inwerkingtreding van de WILG komt de Landinrichtingswet te vervallen en verschuift de verantwoordelijkheid voor dit beleid geheel naar de provincie. In tegenstelling tot de Landinrichtingswet zijn er in de WILG geen vaste landinrichtingsvormen opgenomen maar kan de provincie zelf beslissen welke procedure en processtappen nodig zijn om in een bepaald gebied de specifieke doelen zo eenvoudig en snel mogelijk te realiseren.

Op hoofdlijnen kent de WILG twee hoofdvormen van landinrichting: de wettelijke herverkaveling en de vrijwillige kavelruil. Binnen de vrijwillige kavelruil zijn drie vormen te onderscheiden: 'losse' kavelruil, ondersteunende kavelruil en planmatige kavelruil. In onderstaande tabel zijn de onderscheiden vormen nader gedefinieerd.

naam	omschrijving
losse kavelruil	<ul style="list-style-type: none"> - 3 partijen brengen grond in/ruilen en minimaal 2 partijen krijgen grond weer toebedeeld (1 partij kan financieel gecompenseerd worden); - dit instrument is altijd en overal in Gelderland inzetbaar; - het initiatief ligt bij de betrokken eigenaren, partij kan ook natuurorganisatie, waterschap etc zijn; - geen subsidie op kavelaanvaardingswerken; - ruilkosten (zijnde notaris- en kadasterkosten) worden na goedkeuring van ruilplan tot maximaal € 500 per geruilde hectare vergoed.
ondersteunde kavelruil	<ul style="list-style-type: none"> - in een begrensd gebied wordt de totstandkoming van losse kavelruilen ondersteund; de in aanmerking komende gebieden zijn in deze beleidsnotitie aangegeven en opgenomen in het provinciaal meerjarenprogramma 2007-2013; - de provincie stelt procesgeld ter beschikking, vergoed worden bijv. kosten van een kavelruilcommissie en een kavelruilcoördinator; - op basis van onderbouwing in de projectaanvraag mogelijk subsidie voor kavelaanvaardingswerken.
planmatige kavelruil	<ul style="list-style-type: none"> - voor een deelgebied van een beperkte omvang wordt een inrichtingsplan gemaakt; - het inrichtingsplan wordt met de betrokken eigenaren met als doel volledig instemming en uitvoering als een vrijwillige kavelruil; - proceskosten worden vergoed en kavelaanvaardingswerken voortkomend uit het inrichtingsplan komen voor ondersteuning in aanmerking.
wettelijke herverkaveling	<ul style="list-style-type: none"> - er wordt herverkavelingsplan opgesteld door een door GS ingestelde commissie; - 100% vrijwilligheid niet nodig; individuele rechthebbenden hebben in het zorgvuldige proces mogelijkheden tot bezwaar en beroep; - proces en ruilkosten worden vergoed; - kavelaanvaardingswerken komen voor ondersteuning in aanmerking (volgen uit herverkavelingsplan).

Per gebied zal steeds bekeken worden welke vorm of mix van vormen ingezet moet worden om de doelstellingen te bereiken.

Nadere uitwerking

Dit onderwerp wordt nog nader uitwerkt in een beleidsnota kavelruil, die separaat door GS zal worden vastgesteld. Daarin komt ondermeer te staan welke activiteiten voor financiering in aanmerking kunnen komen, welke voorwaarden daaraan gesteld worden en wie daarvoor in aanmerking komen.

Verwachte resultaten

- Verbetering kavelstructuur van minimaal 15.351 hectare grond gebonden landbouw (prestatieafspraken rijk; concept bestuursovereenkomst), waarbij het kaveloppervlak met minimaal 10% is toegenomen.
- Realisatie restanttaakstelling lopende verplichtingen landbouw in landinrichtingsprojecten.

Naast de verbetering van de landbouwverkaveling in een aantal gebieden met een enkelvoudige opgave, zal inzet van het landinrichtingsinstrumentarium ondersteuning moeten bieden aan de diverse gebiedsprocessen waar een meervoudige inrichtingsopgave moet worden gerealiseerd.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) maatregelen die uitvoering geven aan de door GS vastgestelde beleidsnota kavelruil, zoals:
 - ruilmaatregelen;
 - technische maatregelen, die nodig zijn om de nieuw gevormde kavels bewerkbaar en bereikbaar te maken voor de landbouw;
 - procesmaatregelen, zoals kosten gebiedscommissies, inschakelen kavelruilcoördinator, opstellen inrichtingsplan.
- 2) het uitvoeren van lopende verplichtingen landbouw in landinrichtingsprojecten.

De uitvoering geschiedt via inzet van door het rijk beschikbaar gestelde uren van de Dienst Landelijk Gebied (DLG); afspraken hierover worden vastgelegd in een prestatieovereenkomst tussen de provincie en de DLG. Met de DLG worden nadere afspraken gemaakt over het ter beschikking staan van middelen voor de uitvoering van projecten uit de prestatieovereenkomst.

De provincie kan daarnaast ook via opdrachtverlening inhoud geven aan deze maatregelen.

Voor het instrument 'losse kavelruil' kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor op grond van artikel 2 lid 4 van de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied Gelderland nadere regels vast. Deze regels bevatten de details van de subsidieverlening, zoals de afwegingscriteria, precieze doelgroepen van de subsidie, uitsluitingscriteria, subsidiepercentages etc.

Voor kavelruil en herverkaveling wordt een beroep worden gedaan op het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2007-2013 maatregel 125 "Investerings voor de ontwikkeling/aanpassing van land- en bosbouw". Alleen kavelruilen en herverkaveling voor verbeteren van de verkavelingstructuur in de grondgebonden landbouw komen voor cofinanciering uit het POP in aanmerking.

Voor overige doelen zal wel gebruik worden gemaakt van het POP programmadocument en de daaraan verleende goedkeuring van Brussel voor steunverlening (via inzet van nationale en provinciale 'Top-Up' gelden; zie bijlage 4), echter deze doelen komen niet voor EU-cofinanciering in aanmerking.

2.1.2 Agrarische bedrijfsverplaatsing en -beëindiging

Doel

Het verplaatsen of beëindigen van agrarische bedrijven kan meerdere doelen dienen:

- Verbeteren van de agrarische verkavelingstructuur; waardoor de verplaatser maar ook de achterblijvende bedrijven meer ontwikkelingsmogelijkheden krijgen.
- Realisatie van doelen uit de andere thema's van het PMJP (zoals realisatie EHS en verdrogingsbestrijding). De verplaatsing of beëindiging heeft dan doorgaans betrekking op grondgebonden bedrijven, doel is immers om gronden vrij te maken voor andere functies. Indien bedrijfsverplaatsing wordt ingezet voor realisatie van andere dan landbouwkundige doelen, zullen de benodigde middelen uit de desbetreffende thema's moeten komen.

Tevens wordt gestreefd naar het slopen van vrijkomende agrarische gebouwen (stallen) om de verstening in met name kwetsbare gebieden te verminderen (niet financieel ondersteund).

Beschrijving

Verplaatsing van intensieve veehouderijen ten behoeve ontwikkelingsmogelijkheden landbouw

In de door PS en het rijk goedgekeurde reconstructieplannen wordt voorzien in verplaatsing van ongeveer 65 duurzame toekomstbedrijven in Gelderland binnen de extensiveringszones. Hiervoor is de Subsidieregeling verplaatsing intensieve veehouderijen (VIV) Gelderland (PS2005-542) van kracht. Deze regeling gaat niet op in het ILG/PMJP maar blijft separaat van kracht. Wel komen de rijksmiddelen voor de bedrijfsverplaatsing via het ILG naar de provincie toe (onderdeel budget reconstructie) en zullen ook de provinciale middelen via het PMJP-spoor lopen.

Verplaatsing van landbouwbedrijven vanuit algemeen belang

Het kan ook voorkomen dat intensieve bedrijven worden verplaatst om andere doelstellingen te realiseren. Het gaat dan bijvoorbeeld om verplaatsing van veehouderijbedrijven in Wav-zones (Wet ammoniak en veehouderij), in kernrandzones en rond stankgevoelige objecten. Indien de beperkingen niet voortkomen uit het reconstructieplan zijn de financiële mogelijkheden beperkt. Financiering zal dan gezocht moeten worden in een regeling voor bevordering van hergebruik en sloop.

Naast verplaatsing van intensieve veehouderijen is in de reconstructieplannen ook ruimte gemaakt voor verplaatsing van grondgebonden bedrijven ter reductie van de veebezetting in intrekgebieden van blijvende drinkwaterwingebieden en beïnvloedingsgebieden van de natuur- en waterparels en de meest waardevolle HEN en SED beken. Dit is nodig in gebieden waar vermindering gemiddelde veebezetting per ha (commissie Koopmans) aan de orde is, ten behoeve van realisatie EHS en incidenteel vanwege maatregelen in het watersysteem. Financiering zal dan vanuit deze andere doelen moeten komen.

Tot slot kan in incidentele gevallen verplaatsing van een glastuinbouwbedrijf binnen een concentratiegebied glastuinbouw aan de orde zijn wanneer de ruimte van de vrijkomende locatie nodig is voor realisatie van een duurzame inrichting en goede logistieke ontsluiting van het glastuinbouwontwikkelingsgebied. Het initiatief hiervoor ligt dan bij de overheid.

Bedrijfsbeëindiging

Naast bedrijfsverplaatsing zullen ook veel agrarische ondernemers besluiten om hun bedrijf te beëindigen. Daarbij gaat het ondermeer om bedrijven die geen volwaardig gezinsinkomen meer weten te behalen dan wel bedrijven waar een opvolger ontbreekt.

Bedrijfsbeëindiging wordt niet ondersteund met een financiële beëindigingsregeling maar moet gefinancierd worden uit de opbrengsten van hergebruik, het streekplan met daarin het beleid voor functieverandering van vrijkomende gebouwen biedt daartoe mogelijkheden.

Wel kunnen agrariërs ondersteund worden bij het maken van hun keuze door een vergoeding van advieskosten in het beëindigingsproces.

Sloop agrarische opstallen

Om de verstening in met name kwetsbare gebieden te verminderen zetten de reconstructieplannen in op het slopen van ontsierende gebouwen (stallen). Dit wordt gekoppeld aan ruimere woningbouw mogelijkheden op de kavel of andere passende vormen van hergebruik. De kosten van de sloop moeten gefinancierd worden uit hergebruik of nieuwbouw op de locatie.

Verwachte resultaten

- Ondersteuning van gebiedsprocessen.
- Realisatie van de doelstellingen uit de reconstructieplannen met betrekking tot bedrijfsverplaatsing, bedrijfsbeëindiging en terugdringen verstening in kwetsbare gebieden.

Uitvoering

Verplaatsing van intensieve veehouderijen ten behoeve van ontwikkelingsmogelijkheden intensieve veehouderij geschiedt op grond de Subsidieregeling verplaatsing intensieve veehouderijen (VIV) Gelderland (PS2005-542).

Verplaatsing van landbouwbedrijven vanuit algemeen belang geschiedt op initiatief van de provincie. Gedeputeerde Staten zullen voor dit onderdeel nadere regels uitwerken dan wel een separate regeling opstellen.

Agrarische ondernemers die overwegen hun bedrijf te verplaatsen of beëindigen kunnen een subsidie aanvragen voor vergoeding van advieskosten (financieel en fiscaal bedrijfsadvies); Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

2.1.3 Glastuinbouw

Doel

Voor de glastuinbouw is het doel de duurzame inrichting van de ruimtelijke structuur van productiegebieden (inclusief een goede logistieke infrastructuur), en het beperken van de uitbreiding en het bundelen van verspreid liggende glastuinbouwbedrijven. Daarnaast wordt gestreefd naar verlagen van de milieudruk en toename van het gebruik van duurzame energie en/of CO2-reductie binnen de glastuinbouw.

De ruimtelijke component wordt in deze paragraaf behandeld. De overige aspecten van duurzame ontwikkeling staan bij het thema Duurzame landbouw.

Beschrijving

De glastuinbouw is een sector met een hoge dynamiek en een relatief grote economische betekenis per oppervlakte-eenheid. Concentratie van glastuinbouw is gewenst omdat kassen een zeer grote landschappelijke en ruimtelijke impact hebben, in de concentratiegebieden gezamenlijke milieu-investeringen gedaan kunnen worden en de centrumfunctie in de glastuinbouw ook economisch belangrijk is.

Om het doel te bereiken zijn door het rijk greenports en landbouwontwikkelingsgebieden voor glastuinbouw aangewezen als vestigingsgebied. Daarnaast kunnen provincies aanvullend (regionale) landbouwontwikkelingsgebieden aanwijzen indien daarvoor een aanwijsbare behoefte aanwezig is gekoppeld aan regionale herstructurering. Gelderland heeft twee concentratiegebieden voor nieuwe glastuinbouwbedrijven: Huissen-Bemmel (met als onderdeel Bergerden) en Bommelerwaard (tevens bedoeld voor paddestoelkwekerijen). De regio's hebben de mogelijkheid om clusters - kleine concentratiegebieden - aan te wijzen.

De provincie kent een groot gewicht toe aan het aspect duurzaam ruimtegebruik. Bij de (her-)inrichting van productiegebieden dienen factoren als landschappelijke inpassing, bodemkwaliteit, consequenties voor het watersysteem, milieu-effecten, mogelijkheden voor collectieve infrastructuur, ontsluiting te worden meegenomen. Binnen de bestaande concentratiegebieden en clusters kan de restruimte vaak nog beter worden benut, waarmee de behoefte aan nieuw ruimtebeslag kan worden verminderd. De provincie hecht daarom groot belang aan duurzame inrichting van nieuwe gebieden en herstructurering van bestaande gebieden.

Voor de ruimtelijke opgave in de provinciale concentratiegebieden neemt de provincie een bijzondere verantwoordelijkheid. Naar schatting ziet de ruimtelijke opgave (in bruto-bruto hectares = omvang plangebied) er als volgt uit:

Gebied	Herstructurering	Nieuw te ontwikkelen
Bommelerwaard	200	350
Huissen-Bemmel	380	250

De investering voor (her-)ontwikkeling van duurzaam ingerichte glastuinbouwgebieden bedraagt ruwweg 200.000 euro per ha (uit exploitatie-berekening Raamplan Tuinbouwontwikkeling Huissen-Bemmel en Grondexploitatie Glastuinbouwproject Bergerden). Daarmee zijn de kosten voor de ruimtelijke opgave voor glastuinbouw bepaald. Schatting van de investeringskosten van de ruimtelijke opgave voor glastuinbouw (in miljoenen euro's):

Gebied	Herstructurering	Nieuw te ontwikkelen
Bommelerwaard	40	70
Huissen-Bemmel	75	50

Buiten de concentratiegebieden liggen naar schatting zo'n 430 bedrijven met een totale netto omvang (glasopstanden) van 450 ha. Een deel ervan zal liggen in de nog door de regio's aan te wijzen clusters. Het aantal bedrijven en de omvang daarvan is nog niet bekend. Bedrijven buiten clusters en concentratiegebieden worden als verspreid liggende glastuinbouw beschouwd.

Duurzame inrichting

De ruimtelijke opgave bestaat uit het duurzaam inrichten van nieuwe gebieden en herstructureren van verouderde gebieden. Hierbij maken we onderscheid in de publieke en private ruimte.

In de publieke ruimte ligt de verantwoordelijkheid voor de inrichting grotendeels bij de overheden. Echter, deze ruimte zal ten dele worden gebruikt voor collectieve voorzieningen voor de tuinbouw. De inrichting van de private ruimte is voornamelijk een zaak voor de ondernemer. Echter, aangezien deze medebepalend is voor de ruimtelijke kwaliteit, watersysteem en milieuhygiëne is ook de overheid bij deze ruimtelijke inrichting betrokken.

De werkwijze voor de uitvoering komt overeen met de systematiek die de provincie Gelderland hanteert bij revitaliseren van bedrijventerreinen: eerst wordt een masterplan revitalisering opgesteld en vastgesteld door de gemeente. Indien het masterplan voldoet aan de door Gedeputeerde Staten gesteld eisen, kan op basis daarvan opdracht worden verleend of subsidie worden verstrekt voor de uitvoering. De eisen hebben betrekking op duurzaamheidsmaatregelen, parkmanagement en bereikbaarheid (fysiek en elektronisch), werkgelegenheid, regionale ruimtelijk-economische knelpunten.

Ook bedrijven kunnen subsidie verkrijgen voor de inrichting van het bouwblok en bedrijf. Daarvoor gelden de mogelijkheden en voorwaarden binnen het thema Duurzame landbouw (zie 2.2.2).

Het kan voorkomen dat de verplaatsing of sanering van een bedrijf binnen een te herstructureren gebied wordt ondersteund. Het gaat dan om incidentele gevallen waarbij sanering van de locatie noodzakelijk is voor realisatie van een duurzame inrichting (algemeen belang). In al deze gevallen ligt het initiatief bij de overheid.

Bundeling glastuinbouw

Middels planologische beperkingen wordt ongewenste uitbreiding van glastuinbouw tegengegaan en de bundeling van verspreid liggende glastuinbouwbedrijven bevorderd. Uitbreiding is niet volledig onmogelijk: onder bepaalde voorwaarden genoemd in het streekplan paragraaf 2.9.4 kan uitbreiding worden toegestaan.

Verwachte resultaten

Vermindering van verspreid liggende glastuinbouwbedrijven en vermindering van verstoring van het landschap door glasopstanden.

Duurzaam gebruik van de ruimte in de glastuinbouwconcentratiegebieden van Gelderland.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

1. het opstellen van masterplannen voor de ontwikkeling van een (gedeelte van een) concentratiegebied of cluster voor glastuinbouw van 5 ha en groter;
2. uitvoering van projecten op basis van een door GS goedgekeurd masterplan.

Daarbij wordt gekeken naar de mate waarin:

- met het project de werkgelegenheid wordt behouden of versterkt;
- duurzaamheidsmaatregelen worden genomen zoals zorgvuldig ruimtegebruik, duurzaam waterbeheer, milieumaatregelen en beeldkwaliteit;
- er sprake is van een adequaat parkmanagement voor ten minste de openbare ruimte;
- de fysieke en elektronische bereikbaarheid van de bedrijven wordt verbeterd;
- met het project ook een oplossing wordt geboden voor ruimtelijk-economische knelpunten elders in de regio.

Voor het opstellen van een masterplan en het uitwerken en uitvoeren van ontwikkelingsprojecten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Daarnaast kunnen glastuinders subsidie aanvragen voor advisering (zie 2.2.2).

De provincie kan ook via opdrachtverlening inhoud geven aan deze maatregelen danwel via inzet van door het rijk beschikbaar gestelde uren van de Dienst Landelijk Gebied (DLG).

2.2 AGRARISCHE HULPBRONNEN

Doel is realisatie van een duurzame landbouw, die duurzaam gebruik maakt van bodem, water, lucht en overige natuurlijke hulpbronnen. Ten aanzien van de productiewijze zijn de landelijke milieu-, kwaliteits- en welzijnsnormen algemeen uitgangspunt. In kwetsbare gebieden, zoals grondwaterbeschermingsgebieden, HEN- en SED-wateren en natuurgebieden is een beschermingsniveau vereist dat verder gaat dan met algemeen landelijk geldende regels kan worden bereikt. De milieubelasting vanuit de land- en tuinbouw is de afgelopen jaren weliswaar kleiner geworden, maar desondanks is deze nog steeds relatief hoog. In de komende jaren zullen de emissies van stikstof en fosfaat naar bodem en grond- en oppervlaktewater (met name uit het gebruik van dierlijke mest en kunstmest) verder moeten worden teruggedrongen om te kunnen voldoen aan de eisen van de Nitraatrichtlijn en, vanaf 2009, van de Kaderrichtlijn Water.

2.2.1 Pilots duurzame landbouw

Doel

Bevorderen van een duurzame productie door de land- en tuinbouw door:

- verminderen gebruik gewasbeschermingsmiddelen, mineralen en energie
- het sluiten van kringlopen en mineralen
- bevorderen duurzaam bodemgebruik
- het gebruik van duurzaam geproduceerde grondstoffen
- hergebruik van reststoffen
- bijdragen aan een vergroening van de economie (biobases economy)

Beschrijving

Rijk en provincie zetten in op duurzaam gebruik van agrobiodiversiteit om duurzame productie te bevorderen. Akkerranden kunnen bijvoorbeeld worden ingezet om de natuurlijke ziekten- en plaagonderdrukking te vergroten en daarmee een reductie in de benodigde hoeveelheid chemische gewasbeschermingsmiddelen te realiseren. Stimuleren van bodemleven draagt bij aan onder andere het vergroten van het watervasthoudend vermogen en voorkomt de uitspoeling van nutriënten. Het rijk wil het duurzaam gebruik en beheer van natuurlijke hulpbronnen door de landbouw stimuleren. Om de kennis op dit gebied te vergroten zal het rijk samen met provincies en de landbouwsector een aantal pilots agrobiodiversiteit en een aantal pilots duurzaam bodemgebruik opzetten en uitvoeren. Het rijksbudget voor het uitvoeren van deze pilots maakt onderdeel uit van het ILG/PMJP. Als meer kennis en inzicht is verkregen over duurzame productie, zal deze kennis worden gebruikt voor het formuleren van operationele doelen voor een ecologisch duurzame landbouw.

Verwachte resultaten

Landelijke taakstelling: in 2013 is landelijk 15.000 km akkerrand aangelegd en op 5% van het landbouwareaal zijn maatregelen toegepast ter bevordering van agrobiodiversiteit. De resultaten in Gelderland zullen afhankelijk zijn van het aantal pilots en de omvang van de pilots.

Uitvoering

De provincie draagt voor de uitvoering van deze maatregel pilots voor aan het Ministerie van LNV. Rijk en provincie maken daarbij afspraken over de kosten die vergoeding in aanmerking komen, de voorwaarden en de resultaatsverplichtingen die daaraan worden verbonden.

Uitgangspunten voor de pilots zijn:

- de projectvoorstellen bevatten een heldere omschrijving van de te behalen milieukwaliteit, waarbij wordt aangegeven op welke wijze agrobiodiversiteitsmaatregelen hierbij worden ingezet;
- de pilots moeten vernieuwend zijn ten opzichte van voorgaande pilots en zijn bottom-up opgezet;
- monitoring van de te realiseren milieukwaliteit, waarbij tevens inzicht wordt gegeven in de maatschappelijke kosten en baten.

Voor de pilots kan een beroep worden gedaan op het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2007-2013 maatregel 111 "beroepsopleiding en voorlichting" (kennisverspreiding door middel van demonstratieprojecten).

2.2.2 Duurzaam ondernemen

Doel

Duurzaam ondernemen: landbouw die duurzaam gebruik maakt van bodem, water, lucht en overige natuurlijke hulpbronnen en die economisch levensvatbaar is.

Beschrijving

Het hoofddoel duurzaam ondernemen kent de volgende aandachtsvelden.

Vermindering ammoniak- en fosfaatemissies en -deposities

De milieubelasting vanuit de land- en tuinbouw is de afgelopen jaren kleiner geworden, maar desondanks is deze nog steeds relatief hoog. De emissies van stikstof en fosfaat naar bodem en grond- en oppervlaktewater (met name uit het gebruik van dierlijke mest en kunstmest) zullen verder moeten worden teruggedrongen om te kunnen voldoen aan de eisen van de Nitraatrichtlijn en, vanaf 2009, van de Kaderrichtlijn Water. De overheid probeert de emissie van stikstof en fosfaat naar de bodem en grond- en oppervlaktewater verder terug te dringen, door ondernemers te ondersteunen die op hun landbouwbedrijf milieuinvesteringen treffen die verder gaan dan de vereisten op grond van de wettelijke milieunormen.

Vermindering gebruik gewasbeschermingsmiddelen, mineralen en energie

Rijk en provincie willen een vitale landbouw tevens bevorderen door het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, mineralen en energie, bovenop de wettelijke bepalingen. Hiervoor worden onder andere afspraken gemaakt met de sector, voorlichting gegeven, pilots uitgevoerd (zie 2.2.1) en kennis ontwikkelt en verspreidt.

Biologische landbouw

Voor de biologische landbouw streven wij naar het zo evenwichtig mogelijk laten groeien van vraag en aanbod van biologische producten. Aan de vraagkant verdient consumentenvoorlichting de aandacht. Aanvullend op de landelijke afzet van biologische producten willen wij met prioriteit de ontwikkeling van regionale afzetstructuren ondersteunen. Ook de versterking van ketenstructuren over de streekgrenzen heen is van belang.

Verbreiding landbouw en groene en blauwe diensten

Een duurzame landbouw betekent eveneens een economisch levensvatbare landbouw. In de reguliere economische ontwikkeling is groei door schaalvergroting voor de meeste ondernemingen een must. Er zijn echter gebieden waar verdergaande groei van de landbouw zich niet verdraagt met de overige functies in het gebied en groei door planologische maatregelen derhalve is beperkt of uitgesloten. Daar waar dit speelt kan verbreding van de inkomstenbasis of omschakeling naar andere vormen van inkomensverwerving aan de orde zijn. Hierbij gaat het om verbreding van landbouw en uitvoeren van groenblauwe diensten. Rijk en provincie ondersteunen de inkomensverbreding door het verlenen van investeringssubsidies ten behoeve van verbreding en vergoedingen voor het leveren van groenblauwe diensten. Nader wordt bekeken welke groene en blauwe diensten worden ingezet (zie bijlage 2: Catalogus Groene en blauwe diensten).

Jonge agrariërs

Specifieke aandacht gaat uit naar jonge boeren (jonger dan 40 jaar), die pas een agrarisch bedrijf hebben overgenomen of gestart. Door de hoge schuldenlast als gevolg van de bedrijfsovername hebben deze jonge agrariërs in een aantal gevallen onvoldoende financiële mogelijkheden om extra investeringen te doen om het bedrijf duurzaam en vitaal te houden. Om toch investeringen in de versterking van het bedrijf te kunnen doen is de Subsidieregeling jonge agrariërs (TRCJZ/2005/1118) door het Ministerie van LNV opgesteld. De provincie ondersteunt dit door toevoeging van provinciale middelen aan het uitvoeringsbudget van de regeling, waardoor meer jonge agrariërs uit Gelderland voor ondersteuning in aanmerking komen. De regeling wordt uitgevoerd door de Dienst Regelingen.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

1. Investeringen in landbouwbedrijven;
2. Bedrijfsvoorlichting en advisering;
3. Kennisverspreiding;

4. Samenwerking bij innovatie;
5. Samenwerking, opschaling en professionalisering alsmede ketenontwikkeling, promotie- en/of marketingsactiviteiten van diversificatieactiviteiten;
6. Activiteiten op het gebied van voorlichting en afzetbevordering;

die zijn gericht op één of meer van de volgende doelstellingen:

- verlaging van de productiekosten (alleen innovatieve projecten);
- verbetering en omschakeling van de productie naar biologische landbouw;
- instandhouding en verbetering van het natuurlijk milieu (gewasbeschermingsmiddelen, mineralen, ammoniak, geluid, licht, energie, grondstoffen, openheid landschap);
- bevordering van de diversificatie van landbouwactiviteiten;
- bedrijfsverplaatsing of -beëindiging in het kader van de reconstructie

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Voor de uitvoering van projecten kan beroep worden gedaan op een aantal maatregelen uit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2007-2013:

- POP maatregel 111 'beroepsopleiding en voorlichting'
- POP maatregel 121 'Modernisering landbouwbedrijven'
- POP maatregel 124 'Samenwerking bij innovatie'
- POP maatregel 133 'Activiteiten op het gebied van voorlichting en afzetbevordering'
- POP maatregel 311 'Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten'

2.2.3 Ondernemersprogramma voor de landbouw

In de ambitie 'Groen ondernemen, innovatieve kracht' van het Ministerie van LNV wordt gesproken over duurzaam ondernemen. Dit houdt onder meer in: meer aandacht voor milieu, dierenwelzijn en productkwaliteit. LNV stimuleert duurzaamheid vanuit de gedachte dat maatschappelijk verantwoord ondernemen nieuwe kansen op de markt biedt en bijdraagt aan een meer duurzame samenleving. Het Ministerie wil voor duurzaam ondernemen niet allerlei nieuwe regels en wetten in het leven roepen maar is druk bezig de administratieve lasten terug te dringen, door onder andere het Ondernemersprogramma voor de landbouw.

Doel

Subsidiemogelijkheden voor ondernemers eenvoudig toegankelijk maken.

Beschrijving

Het Ondernemersprogramma staat voor een ondernemingsgerichte manier van werken. Het is geen subsidieregeling, meer een gedachtegoed. Het Ondernemersprogramma maakt generieke, nationale subsidieregelingen (digitaal) toegankelijk voor (groepen van) agrarische ondernemers.

Uitgangspunten daarbij zijn: ondernemer centraal, één loket gedachte ("one stop shop") dicht bij de ondernemer, beperkte administratieve lasten en ondersteuning op maat, snelle beoordeling en zicht op geld.

Het modulair subsidiekader is de subsidieregeling voor het Ondernemersprogramma. Hierin worden per 1 januari 2007 (streefdatum) alle ondernemersgerichte LNV-subsidies ondergebracht, die buiten het ILG vallen. De opzet van het subsidiekader sluit aan op de Europese Plattelandsverordening om Europese cofinanciering makkelijker te maken. De aansluiting met de Europese verordening vergemakkelijkt bovendien de benodigde Europese goedkeuring voor staatssteunmaatregelen die zonder EU-cofinanciering worden uitgevoerd.

Uitvoering

De uitvoering van het ondernemersprogramma is in handen van de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV.

THEMA 3 RECREATIE

Doel: Een recreatief aantrekkelijk Gelderland

Doel is het ontwikkelen en behouden van een recreatief aantrekkelijk Gelderland door:

- een gezond en wervend woon- en werkklimaat
- behoud en versterking van de ruimtelijke variatie tussen stad en land;
- versterken van de verbinding en samenhang tussen stad en land
- opheffing van de nog bestaande tekorten aan dagrecreatiemogelijkheden en het voorkomen van nieuwe tekorten, alsmede het opheffen van knelpunten daarin
- ontwikkelen en versterken van de toegankelijkheid van de groene ruimte voor recreatief gebruik
- ruimte voor recreatief ondernemerschap

Beschrijving

Gelderland is al jarenlang vakantieprovincie nummer één in Nederland. Toerisme en recreatie bestaan in Gelderland door de aantrekkelijkheid van natuur, bos en landschap, de waardevolle cultuurhistorische structuren en objecten en de ruime mogelijkheden om van dit alles te kunnen genieten. Recreatie en toerisme zijn economisch gezien van grote betekenis voor de provincie. Ongeveer één op de twintig Gelderse arbeidsplaatsen hangt samen met de sector toerisme en recreatie.

Gelderland bestaat vanuit toeristisch perspectief uit vier regio's. De Veluwe, de Achterhoek, het rivierengebied en de regio Arnhem-Nijmegen. De provincie wil deze regio's verder ontwikkelen en uitdragen naar de markt. Voor een goede regiomarketing is marktonderzoek van belang. Ook vergroting van de eenheid en samenwerking binnen en tussen de regio's is belangrijk. De provincie streeft er naar meer eenheid te brengen in de promotie van het toeristisch product.

Op de Veluwe bestaat nadrukkelijk behoefte aan een kwaliteitsimpuls van de verblijfsrecreatiesector. Het marktaandeel van de Veluwe (inclusief Veluwerand) in de Nederlandse vakantiemarkt (12%) is al jarenlang redelijk stabiel, maar de marktpositie op langere termijn staat onder druk. De kwaliteit van het toeristisch product op de Veluwe is op veel plaatsen onvoldoende en niet eigentijds. Dit uit zich in onvoldoende en/of gedateerde voorzieningen, te weinig comfort, te kleine plaatsen en een recreatieproduct dat onvoldoende is toegesneden op specifieke doelgroepen.

Via groei en krimp kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de noodzakelijke kwaliteitsimpuls. Ontwikkelingsperspectief en uitbreidingsruimte zijn veelal aan elkaar gekoppeld om nieuwe investeringen rendabel te kunnen maken. Voor veel bedrijven is uitbreiding noodzakelijk om te overleven. Het project Groei en krimp voorziet hierin.

Alle Nederlanders willen zich in hun vrije tijd ontspannen. Het aanbod naar gebieden en plaatsen voor dagrecreatie is echter kleiner dan de vraag ernaar. De toegankelijkheid van het landelijk gebied voor recreatief gebruik is nog onvoldoende en staat bovendien onder druk. Bestaande tekorten aan dagrecreatiemogelijkheden, met name in en om grote steden, moeten worden opgeheven en nieuwe tekorten moeten worden voorkomen. Tevens is ruimte voor recreatief ondernemerschap noodzakelijk met name ter vergroting en vernieuwing van het aanbod van recreatieve voorzieningen.

Strategie

Om het doel: een recreatief aantrekkelijke Gelderland te bereiken willen we grootschalig groen om de stad realiseren (3.1. Recreatie om de stad), de toegankelijkheid versterken (3.2. Landelijke routenetwerken en toegankelijkheid) en toeristische activiteiten bevorderen (3.3. bevordering toeristische activiteiten).

Zie ook:

- Regionaal programma Oost-Nederland (EU-structuurfondsen 2007 – 2013) voor:
 - o Projecten gericht op het verbeteren van bestaande en verder uitbreiden van de toeristische infrastructuur
 - o Projecten die een kwaliteitsimpuls geven aan de stadsranden in de vorm van bijvoorbeeld stedelijke uitloopgebieden, regionale parken en groene buffers
 - o Marktgericht innoveren voor (toeristisch) bedrijfsleven
- Veluwe 2010 (zie bijlage) voor o.a. project Groei-krimp

3.1 RECREATIE OM DE STAD: GROOTSCHALIG GROEN

Doel

Realisatie van dagrecreatiegebieden in de stedelijke omgeving:

- met een gemiddelde opvangcapaciteit van tenminste 20 personen per dag per ha
- dat volledig is opengesteld en zonder betaling toegankelijk voor het publiek bereikbaar via met name wandel- en fietspaden vanuit de woonomgeving.

Beschrijving

Het is van belang dat bij stedelijke ontwikkeling gelijktijdig wordt voorzien in de behoefte aan 'groen in en om de stad'. In stedelijke netwerken en bij regionale centra zijn op de beleidskaart 'ruimtelijke ontwikkeling' daarom in aanvulling op de uitbreiding van het stedelijk gebied –recreatief in te richten – GIOS-zones aangegeven. Publieke en private investeringen kunnen daarbij goed samengaan. De bestaande omgevingskwaliteit van het buitengebied rond de stad speelt bij de keuze van de locaties van regionaal groen en de inrichting daarvan nadrukkelijk een rol. In de ontwikkeling van stadsranden moet rekening worden gehouden met de waterbergingsbehoefte van het aangrenzende stedelijk gebied.

Onder 'groen om de stad' verstaat de provincie voor de openluchtrecreatie bedoelde gebieden nabij grotere bevolkingsconcentraties die voornamelijk bestaan uit bos, water en open ruimten. De bereikbaarheid is goed, ook voor openbaar vervoer. Ze zijn goed toegankelijk voor wandelaars en fietsers. De 'groen om de stad'-gebieden hebben een regionale functie. Bij de aanleg wordt voormalige landbouwgrond ingericht voor de nieuwe functie, waarbij bestaande bossen en andere landschapselementen worden ingepast. De bedoeling is verder dat er naast open ruimte en water, in de 'groen om de stad'-gebieden er ook totaal tenminste 300 ha nieuw bos/natuur wordt aangelegd. Door de betreffende gemeenten en andere betrokken instanties zal per locatie een inrichtings- en beheersplan worden opgesteld.

De ontwikkeling van groen dient samen op te gaan met de rode ontwikkeling. In de regionale planvorming voor het KAN-gebied (heet nu Stadsregio Arnhem Nijmegen (KAN)), de Stedendriehoek en WERV wordt zulks ook nagestreefd. Maar ook bij de realisering is dat van groot belang. Om tijdige realisering van recreatieve groenvoorzieningen voor nieuwe woningbouwlocaties zeker te stellen is een koppeling van uitvoering en financiering van beide ontwikkelingen noodzakelijk. De financiering van de recreatieve voorzieningen kan dan tenminste voor een deel plaatsvinden vanuit de exploitatie van de stedelijke ontwikkeling.

Feitelijke realisering van groen om de stad is een zaak van lange adem. De bestaande planologische reserveringen hiervoor zijn nog steeds actueel. Een enkele aanvulling is nodig, waarvan de belangrijkste het 'groen om de stad' gebied bij Amersfoort en Nijkerk is. De zones waar de provincie groen in en om de stad wil stimuleren staan als zodanig aangegeven op de beleidskaart 'ruimtelijke ontwikkeling'.

Op de beleidskaart staan de volgende stedelijke uitloopgebieden aangegeven:

- KAN: Park Lingezen als invulling van het stedelijk uitloopgebied tussen de nieuwe stadsdelen van Arnhem en Nijmegen, voor dit project zijn reeds verplichtingen aangegaan door Rijk en provincie;
- Stedendriehoek: Weteringse Broek bij Apeldoorn en Zutphen zuid-oost (beide in ontwikkeling),
- Vallei: Ede-Veenendaal en Amersfoort-Nijkerk
- Noord-Veluwe: Harderwijk-Ermelo,
- Achterhoek: Doetinchem-Wehl
- Rivierenland: Tiel-Geldermalsen.

Alleen het Park Lingezen (voorheen bekend onder de naam Park Overbetuwe) is door het rijk aangewezen als zoekgebied 'Recreatie om de Stad' (RodS) waarvoor rijksmiddelen inzetbaar zijn. Het rijksbudget vormt onderdeel van het ILG en deze RodS vormt daarmee onderdeel van dit PMJP.

Verwachte resultaten in Park Lingezen

206 ha verwerven

373 ha ingericht (vlakgroen)

NB: geprogrammeerd stond ook 38 ha inrichten corridor/verbinding, maar het rijk heeft dat doel geschrapt.

Uitvoering Park Lingezege

De uitvoering van park Lingezege zal de komende jaren gaandeweg gestalte krijgen via grondverwerving en inrichting. Op basis van het geactualiseerde ontwerp voor het park en de intentieovereenkomst die in 2006 is danwel zal worden gesloten, wordt toegewerkt naar een bestuursconvenant. Dat convenant gaat samenhang vertonen met het op te stellen masterplan en met nadere afspraken over onder meer grondexploitatie. Op basis daarvan zal ook de samenwerking met marktpartijen gestalte krijgen.

Bij de uitvoering zal prioriteit worden gegeven aan het openbaar toegankelijk maken van het gebied, aan verbindingen en aan routes. De uitvoering van prioritaire maatregelen kan deels vooruit lopen op nader te maken afspraken.

3.2 LANDELIJKE ROUTENETWERKEN EN TOEGANKELIJKHEID

Doel

- Ontwikkelen en onderhouden van het Gelderse deel van een landelijk aaneengesloten routenetwerk.
- Bekendheid geven aan de drie routenetwerken.
- Verbeteren en vergroten toegankelijkheid voor recreatief medegebruik.

Beschrijving

Zoals beschreven in het Streekplan willen wij de toegankelijkheid van de groene ruimte voor recreatief gebruik ontwikkelen en versterken. Dit doen wij door bij te dragen aan: het ontwikkelen en onderhouden van een landelijk en regionaal aaneengesloten routenetwerk voor wandelen, fietsen en varen; en het geven van bekendheid aan deze drie routenetwerken. Daarnaast willen wij de recreatiedoelstellingen in de lopende landinrichtingsprojecten afronden.

Het Lange Afstand Wandelnetwerk heeft landelijk een lengte van circa 4500 kilometer, waarvan 844 km op Gelders grondgebied. Uit de 0-meting blijkt dat er 96 knelpunten zijn in het Lange Afstand Wandelnetwerk in onze provincie. Wij willen ons netwerk knelpuntenvrij maken voor 2013. Daarnaast achten wij ons verantwoordelijk voor het knelpuntvrij maken van regionale LAW's (circa 390 kilometer) die eveneens op de Beschermingskaart van het Streekplan Gelderland zijn opgenomen.

Het Lange Afstand Fietsroutenetwerk ligt voor 431 km op Gelders grondgebied. Aanvullend hierop telt Gelderland 904 km aan regionale, grote doorgaande fietsroutes. Onze ambitie is gericht op het oplossen van de 97 knelpunten die het fietsnetwerk in onze provincie telt. Evenals de LF's zijn de grote doorgaande fietsroutes opgenomen op de Beschermingskaart van het Streekplan Gelderland.

Het landelijke Basistoervaartnet (de grote rivieren en enkele zij-vaarverbindingen) dient ook knelpuntenvrij gemaakt te worden. In Gelderland gaat het om 168 km.

Van alle knelpunten in het wandel-, fiets- en vaarnetwerk is een inventarisatie beschikbaar.

Verwachte resultaten (inspanningsverplichting)

844 km knelpuntvrij Lange Afstand Wandelnetwerk
431 km knelpuntvrij Lange Afstand Fietsroutenetwerk
168 km knelpuntvrij Basistoervaartnet

Uitvoering

Voor het knelpuntvrij maken van het Lange Afstand Wandelnetwerk, het Lange Afstand Fietsroutenetwerk en het Basistoervaartnet alsmede kwaliteitsbewaking van de landelijke routenetwerken kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

3.3 BEVORDERING TOERISTISCHE ACTIVITEITEN

Doel: Versterking

Versterking van de economische positie van recreatie en toerisme

Omschrijving

Een versterking van de economische positie van recreatie en toerisme is van groot belang om de economie van het platteland te versterken. Recreatief medegebruik en belevingswaarde vormen belangrijke pijlers onder een multifunctioneel landelijk gebied. Dit draagt tevens bij aan de verbreding van de plattelandseconomie en de leefbaarheid op het platteland en tevens aan een betere spreiding van de recreatieve druk.

Verwachte resultaten

Aantallen plattelandstoeristische bedrijven dat aan kwaliteitsprojecten meedoet.

Toename aantal toeristische bezoeken en bestedingen aan Gelderland.

Toename werkgelegenheid, uitgedrukt in fte's, in de plattelandstoeristische sfeer.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) kleinschalige infrastructuur en voorzieningen zoals informatiecentra en de bewegwijzering ten behoeve van toeristische trekpleisters;
- 2) recreatieve infrastructuur zoals die welke natuurgebieden toegankelijk maakt (fiets- wandel- en ruiterspaden, met daarbij behorende kleinschalige voorzieningen zoals informatieborden, schuilhutten, fietsenrekken, picknickbanken en overige voorzieningen, alsmede kleinschalige logiesmogelijkheden);
- 3) ontwikkeling en/of marketing van toeristische diensten gericht op plattelandstoerisme.

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Voor de uitvoering van projecten kan een beroep worden gedaan op het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2007-2013 maatregel 313 "Bevordering toeristische activiteiten".

THEMA 4 LANDSCHAP

Doel: Behoud en ontwikkeling van het landschap

Behoud en ontwikkeling van het landschap door:

- het instandhouden van de variatie aan Gelderse landschappen;
- het versterken van de samenhang in de waardevolle karakteristieke landschappen;
- het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van het landschap.

Beschrijving

Gelderland omvat een grote variatie aan landschappen met een rijke cultuurhistorie. De Veluwe, delen van het Rivierengebied en de Randmeerkust zijn internationale toppers. Juist vanwege deze 'rijkdom' - grote variatie en (inter)nationale betekenis - is er zorg over de toenemende verstedelijking. Deze kan afbreuk doen aan de visueel ruimtelijke kenmerken en landschapsstructuren die veelal de basis vormen voor regionale identiteit. Afzonderlijke ruimtelijke ingrepen kunnen leiden tot fragmentatie van landschappelijk samenhangende 'ensembles'. Dit wordt wel aangeduid met termen als 'verrommeling' en 'vervlakking' en leidt onder meer tot een verdere verdichting van open landschappen en het opener worden van kleinschalige landschappen.

De behoefte aan kenmerkende landschappelijke verschillen tussen en binnen regio's neemt tegelijkertijd eerder toe dan af, vanuit het besef dat de omgevingskwaliteit van betekenis is als goed woonklimaat, een wervend werkklimaat en als context voor recreatie en toerisme.

In een aantal gebieden liggen opgaven die tot vernieuwing van het landschap leiden. Te denken valt aan landbouwontwikkelingsgebieden, tuinbouwconcentratiegebieden en stedelijke uitloopgebieden. Aandacht voor het landschappelijk ontwerp kan de kwaliteit van het landschap versterken.

Gelderland kent de grootste monumentendichtheid van Nederland. Deze enorme rijkdom aan cultuurhistorie biedt volop kansen voor de ontwikkeling van het landelijk gebied, zowel ruimtelijk als economisch bezien. Belangrijk daarbij is het welzijn van de bewoners en de kwaliteit van de leefomgeving. In Belvoir 2 heeft Provinciale Staten de ambitie voor het cultuurhistorisch beleid voor de periode 2005 tot 2008 vastgelegd: streven naar een ontwikkelingsgericht cultuurhistorisch beleid waarbij cultuurhistorische waarden als kernkwaliteiten een belangrijke impuls geven aan de kwaliteit van de leefomgeving. Het gaat er dan om, dat deze cultuurhistorische kwaliteiten duurzaam te behouden en te ontwikkelen.

Provincie, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties ontplooiën initiatieven voor behoud, versterking en ontwikkeling van het landschap. Verder scheppen zij condities om ruimtelijke ontwikkelingen gepaard te laten gaan met een toename van landschappelijke kwaliteit.

Op grond van de Gebiedsplannen Natuur en Landschap kunnen grondeigenaren een vergoeding krijgen voor inrichting (functieverandering) en beheer van natuur en landschap. Hiervoor worden meerjarige contracten afgesloten met als doel bestaande natuurgebieden te behouden en nieuwe natuurgebieden te ontwikkelen. Ook blijven bestaande waardevolle cultuurlandschappen behouden, waarbij de agrarische functie niet verandert. De kaders hiervoor zijn beschreven in het Programma Beheer (SAN en SN-regeling). Dit programma wordt uitgevoerd door de Dienst Regelingen (DR) en zal worden opgenomen in het aansturingsprotocol DR. Het Rijk financiert 100% van de uitvoeringskosten. Subsidies op grond van het Programma Beheer lopen tot 2009 via de bestaande kaders en de Dienst Regelingen; deze subsidie is daarom niet nader uitgewerkt in het PMJP. De provincie neemt in interprovinciaal verband nadere acties om de kaders voor natuur- en landschapsbeheer na 2009 op te maken en zal zo nodig het PMJP op dit punt actualiseren.

In de afgelopen jaren heeft de provincie samen met gemeenten en andere partijen de Verkenning Groene Diensten Ooijpolder Groesbeek uitgevoerd. Dit heeft een sterke stimulans gegeven aan de ideeën over landschapsontwikkeling en -beheer in dit gebied. Als vervolg hierop werkt het rijk samen met de provincies aan de Catalogus groene en blauwe diensten (zie bijlage 2).

Strategie

Om het doel 'behoud en ontwikkeling landschap' te bereiken ondersteunt de provincie activiteiten binnen het landschap generiek (provinciebreed, 4.1), de waardevolle landschappen (4.2) en de Nationale Landschappen (4.3).

Zie ook:

- Regionaal programma Oost-Nederland (EU-structuurfondsen 2007 – 2013) voor projecten gericht op het bevorderen van de natuur- en landschapswaarden en het behouden en versterken van het culturele en landschappelijke erfgoed gericht op de ontwikkeling van duurzaam toerisme en recreatie.
- Veluwe 2010 (zie bijlage).

4.1 LANDSCHAP GENERIEK

4.1.1 Uitvoering gemeentelijke landschapsplannen en bos- en landgoederen

Doel

Behoud en ontwikkeling van het landschap en van bos- en landgoederen.

Beschrijving

Gemeenten vervullen een centrale rol voor het behoud en de ontwikkeling van het landschap. Voor een integrale planmatige aanpak van deze rol zijn de gemeenten door LNV gestimuleerd tot het opstellen van een integraal landschapsbeleids-/ ontwikkelingsplan (LOP). De provincie stimuleert de uitvoering van deze plannen door het verlenen van een financiële bijdrage. Op dit moment hebben 6 gemeenten een door de gemeenteraad vastgesteld LOP, 18 gemeenten hebben een LOP in voorbereiding en 9 gemeenten hebben het initiatief genomen om een LOP op te stellen (startnotitie). Van de overgebleven 20 gemeenten hebben er 16 nog een oud Landschapsbeleidsplan.

Gelderland kent ook een groot aantal karakteristieke landgoederen en bijzondere bossen van particulieren. De provincie ondersteunt het behoud van deze bossen en landgoederen en richt zich speciaal op bos- en landgoedelementen, die door achterstallig onderhoud verloren dreigen te gaan. Het gaat om voor publiek medegebruik belangrijke elementen als lanen, paden, grachten, vijvers, bruggen en kleine recreatieve voorzieningen; openstelling voor publiek is een basisvoorwaarde.

De provincie streeft verder naar professionalisering van samenwerkingsverbanden van grondeigenaren gericht op natuur- en landschapsbeheer, zoals bijvoorbeeld de overkoepelende vereniging van agrarische natuurverenigingen in Gelderland.

Verwachte resultaten

- Uitvoering van gemeentelijke landschapsbeleids-/ontwikkelingsplannen.
- Realisatie restanttaakstelling lopende verplichtingen in landinrichtingsprojecten.
- Het opkappen van 100 elementen in particulieren bossen en landgoederen tot 2013.
- Professionalisering van het landschapsbeheer door samenwerkingsverbanden van grondeigenaren.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) Het uitvoeren van lopende verplichtingen landschap in landinrichtingsprojecten.
- 2) Het uitvoeren van (inter)gemeentelijke landschapsbeleids-/ontwikkelingsplannen.
- 3) Achterstallig onderhoud van voorzieningen in bossen en op landgoederen.
- 4) Experimentele projecten op het gebied van landgoedbeheersvisies en A-locaties bos.
- 5) Professionaliseren van landschapsbeheer door samenwerkende grondeigenaren.
- 6) Inzet van het Programma beheer (regeling SAN/SN).

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Subsidies voor het Programma Beheer dienen bij de Dienst Regelingen te worden aangevraagd.

4.1.2 Ontwikkelen met landschappelijke kwaliteit

Doel

Versterking van landschappelijke kwaliteit in planvorming en bij inrichtings- en beheersmaatregelen.

Beschrijving

Op 21 maart 2006 is het boek 'Landschapsontwikkeling: inspiratiebron voor denkers en doeners' door GS vastgesteld. Dit landschapsboek is bedoeld als inspiratiebron voor alle partijen die plannen maken en uitvoeren, die invloed kunnen hebben op het landschap.

Het boek beschrijft hoe landschappelijke kwaliteit te ontwikkelen is. Ook geeft het boek een overzicht van de verschillende Gelderse landschappen met hun kenmerken, kansen, bedreigingen en landschappelijke ontwikkelingsmogelijkheden. Daarnaast is het boek vertrekpunt voor provinciale inzet op het thema landschap. Het betreft een twee-sporen-aanpak: enerzijds wordt ingezet op versterking van landschappelijke kwaliteit in planvorming, anderzijds op het versterken van landschappelijke kwaliteit bij inrichtings- en beheersmaatregelen.

Verwachte resultaten

Realisatie van tenminste drie voorbeeldprojecten vernieuwing met kwaliteit.

Uitvoering

De provincie ondersteunt de uitvoering van enkele voorbeeldprojecten vernieuwing met kwaliteit met subsidie. Dit om partijen uit te dagen ervaring op te doen met een ontwerpende benadering en die ervaring uit te dragen. De projecten maken met name deel uit van de in het streekplan en landschapsboek genoemde prioritaire gebieden en projecten: de waardevolle landschappen, in landbouwontwikkelingsgebieden, glastuinbouw, de "groene wigger" en "groen om de stad". Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

4.2 WAARDEVOLLE LANDSCHAPPEN

Doel

Behoud en ontwikkeling waardevolle landschappen.

Beschrijving

De provincie heeft in het Streekplan waardevolle landschappen aangewezen op basis van een uitgebreide studie naar de landschappelijke kwaliteiten. De waardevolle landschappen vallen grotendeels samen met de Nationale landschappen. In de waardevolle landschappen geldt een ja-mits beleid voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dat betekent dat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, mits zij tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de landschappelijke kwaliteit of de kwaliteit behouden blijft.

Behoud en ontwikkeling van de waardevolle landschappen gebeurt via de uitvoering van gemeentelijke landschapsbeleids-/ontwikkelingsplannen en de uitvoeringsprogramma's Nationale landschappen. De subsidies hiervoor zijn beschreven in paragrafen 4.1 en 4.3 van het thema landschap. Daarnaast richt de provincie zich op monitoring van de waardevolle landschappen. Er bestaat momenteel geen goede monitoring van de landschapskwaliteit in Gelderland, waardoor het moeilijk is om aan te geven hoe het landschap zich ontwikkelt. Om de landschapsontwikkeling te monitoren kan ondermeer gebruik gemaakt worden van een door Landschapsbeheer Nederland ontwikkeld systeem. De resultaten worden ondergebracht in een landelijke databank, waar gemeenten en provincie gebruik van kunnen maken.

Verwachte resultaten

Een actueel beeld van de situatie en ontwikkeling van het Gelderse landschap.

Uitvoering

De provincie zal gericht opdrachten uitzetten voor de monitoring van de waardevolle landschappen (geen subsidie).

4.3 NATIONALE LANDSCHAPPEN

Doel

Het doel is de kwaliteiten in de Nationale landschappen te behouden, duurzaam te beheren en te versterken. In samenhang hiermee moeten de toeristisch-recreatieve betekenis van deze gebieden toenemen. Binnen Nationale landschappen is daarom 'behoud door ontwikkeling' het uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid. De landschappelijke kwaliteiten zijn medesturend voor de wijze waarop de gebiedsontwikkeling plaatsvindt. Uitgangspunt is dat de Nationale landschappen zich sociaal-economisch voldoende moeten kunnen ontwikkelen, terwijl de bijzondere kwaliteiten van het gebied worden behouden of worden versterkt.

Beschrijving

Nationale landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke, cultuurhistorische en recreatieve kwaliteiten (Nota Ruimte).

Het Rijk heeft in totaal twintig Nationale landschappen aangewezen in de Nota Ruimte, waarvan er zeven in zijn geheel of gedeeltelijk in Gelderland liggen. Geheel in Gelderland liggen: de Veluwe, Graafschap, Winterswijk en de Gelderse Poort. Gedeeltelijk in Gelderland liggen: het Rivierengebied, Eemland-Arkemheen en de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Voor deze Nationale Landschappen worden uitvoeringsplannen opgesteld, die begin 2007 door GS worden vastgesteld. Tevens wordt dan de begrenzing vastgelegd in de Streekplan Uitwerking Nationale Landschappen. In de uitvoeringsplannen wordt aangegeven welke typen projecten uitgevoerd kunnen worden. Deze liggen op het terrein van landschap, cultuurhistorie, toegankelijkheid en beleving en landbouw.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

Het in ere herstellen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie is in de nota Belvedere (OC&W 1999) benoemd tot nationaal project. Het is daarmee een provinciegrensoverstijgende ambitie. Hierover is tussen Rijk en vijf provincies een bestuursovereenkomst ondertekend. Het project wordt mede ontwikkeld in het kader van de Nationale Landschappen. Inmiddels zijn de eerste uitwerkingen voor Gelderland (Diefdijk en Loevestein) door ons vastgesteld. De diverse uitvoeringsprojecten hebben een vooral cultuurhistorisch karakter, maar tonen samenhang met landschappelijke ontwikkelingen, infrastructuur, recreatie en woningbouw. In het recentelijk ontwikkelde uitvoeringsprogramma wordt ervan uitgegaan dat het Rijk voor tenminste 50% bijdraagt aan de investeringen. De overige investeringen worden dan onderwerp van bespreking tussen provincie, gemeenten, waterschap en organisaties.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland

De Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) speelt een belangrijke rol bij het instandhouden en ontwikkelen van hoogwaardige landschappen in Gelderland. Daarbij ondersteunen en stimuleren ze vrijwilligers en gemeenten bij de zorg voor landschap en cultuurhistorie. Sinds 1999 ontvangt de SLG jaarlijks een bijdrage van de provincie en het rijk. De rijksbijdrage is vastgelegd voor de periode 2007-2010 en wordt met prioriteit ingezet in de Nationale Landschappen.

Verwachte resultaten

- Realisatie van de 7 Nationale Landschappen die geheel of gedeeltelijk zijn gelegen in de provincie Gelderland.
- Realisatie restanttaakstelling lopende verplichtingen in landinrichtingsprojecten.
- Ondersteuning en stimulering van gemeenten en andere partijen bij de zorg voor landschap en cultuurhistorie door de SLG. De overeengekomen resultaten zullen worden vastgelegd in een prestatiecontract.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) Uitfinanciering lopende verplichtingen in landinrichting.
- 2) Het uitvoeren van projecten ter realisatie van de uitvoeringsprogramma's Nationale Landschappen. De projecten hebben betrekking op:
 - a. het versterken van karakteristieke landschapsstructuren en cultuurhistorische kenmerken
 - b. verbeteren en vergroten van de toegankelijkheid

- c. deskundigheidsbevordering
 - d. communicatie
 - e. verbetering van routestructuren
 - f. versterken van de grondgebonden veehouderij alsmede de recreatie.
- 3) Ondersteuning van de SLG bij de uitvoering van landschapsbeheer.
- 4) Inzet van het Programma beheer (regeling SAN/SN) in de Nationale Landschappen.

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Subsidies voor het Programma Beheer dienen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV te worden aangevraagd.

THEMA 5 BODEM

Doel: Veiligstellen en gebruikswaarden behouden of herstellen

- Veiligstellen gebruiksmogelijkheden
- De gebruikswaarde van de bodem moet behouden blijven of worden hersteld.

Omschrijving

De provincie formuleert in een nog op te stellen provinciale Bodemvisie 2010 e.v. bodemambities voor alle (deel)gebieden en de meest relevante gebruiksfuncties. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze de provincie de kwaliteit van de ondergrond wil laten meewegen als afwegingskader bij de planvorming. Het opstellen van de Bodemvisie is gebaseerd op de Rijksbeleidsbrief Bodem en ingezette initiatieven uit het Uitvoeringscontract 2005-2006. De in het MJP2 opgenomen indicatieve rijksbijdrage voor de bodemvisie en de pilots in het kader van duurzaam bodemgebruik worden daarin benut.

Strategie

Om het doel: veiligstellen gebruiksmogelijkheden te bereiken worden activiteiten op het gebied van duurzaam bodemgebruik ontwikkeld (5.1 duurzaam bodemgebruik) en wordt de gewenste bodemkwaliteit gerealiseerd (5.2. bodemsanering).

5.1. DUURZAAM BODEMGEBRUIK

Doel

Het bodemgebruik en de (water)bodemkwaliteit zijn op elkaar afgestemd. Realisatie vindt plaats binnen de kader van o.a. de Beleidsbrief Bodem en de Kaderrichtlijn Water

Omschrijving

In de periode 2005-2009 stellen wij een provinciedekkend beeld op van de bodem- en grondwaterkwaliteit, bedoeld om ruimtelijke besluitvorming en het beheer van bodem en water te ondersteunen met adequate informatie over het bodem- en watersysteem. Wij ondernemen hiertoe concrete voorbereidende initiatieven. Dit betreft de doorvertaling/verbreding van lopende pilots c.q. het opstarten van nieuwe pilots. Het gaat hier concreet om:

1. pilot ondersteuning gemeenten, waterschappen, beheerders bij het in beeld brengen van de nulsituatie van de bodemkwaliteit, het opstellen van bodemkwaliteitskaarten en bodembeheersplannen en het vaststellen van lokale ambities (ondersteuning via handreikingen, communicatie etc).
2. pilot gefaseerd onderzoek omvang asbestproblematiek in Gelderland, te starten in Harderwijk en Berkelland, daarna de regio's Noord-Veluwezoom (regio Harderwijk) en Berkelland en tenslotte heel Gelderland
3. pilot onderzoek en formuleren strategie voor beheer bedreigde grondwaterbeschermingsgebieden door bodem- en grondwaterverontreinigingen
4. pilot verder onderzoek en formuleren aanpak voor beheer en evt. sanering diffuse verontreiniging met bestrijdingsmiddelen (DDT) in Rivierengebied.

Het Ministerie van VROM stelt € 450.000 beschikbaar voor de bodemvisie en de pilots. De pilot asbestproblematiek wordt niet vanuit ILG gefinancierd. De kosten van de bodemvisie en de overige drie pilots zijn geraamd op € 1.700.000. Er is dus een tekort van €1.250.000. Bij de pilot diffuse verontreiniging met DDT wordt een bijdrage van 50%, zijnde €125.000 vanuit gemeenten verwacht. Voor het rest-tekort van € 1.125.000 is een voorstel gedaan voor nieuw beleid in het kader van de provinciale begroting 2007. Of deze aanvraag wordt gehonoreerd en of de pilots en de bodemvisie kunnen worden uitgevoerd, is na behandeling in GS in het najaar duidelijk.

Verwachte resultaten

4 pilots gebruik bodeminformatie

Uitvoering

Voor de uitvoering van de pilots en de bodemvisie worden opdrachten verstrekt (geen subsidies).

5.2. BODEMSANERING

Doel

Realisatie van de gewenste bodemkwaliteit.

Beschrijving

Het thema (water- en land)bodemsanering in het landelijk gebied wordt pas met ingang van 2010 qua programmering en financiering aangekoppeld aan het ILG-programma. In 2008-2009 stellen wij een nieuw uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010 e.v. op. Bij de tussenevaluatie ILG in 2009 wordt dit nieuwe programma ingepast in het PMJP 2010-2013.

In het najaar van 2006 wordt op basis van het Meerjarenprogramma Wbb voor de periode 2005-2009 een Uitvoeringsprogramma gemaakt. Dan wordt bepaald op welke saneringsprojecten Wbb-middelen worden ingezet. In het landelijk gebied worden de (water- en land)bodemsaneringen Oude IJssel, Achterste Molen, Hartense Molenbeek en Ascot Meteren in beschouwing genomen.

Hieronder geven we de indicatieve saneringsprognose voor de periode 2010-2013, gebaseerd op statistische aannames en de huidige planningssystematiek.

Voor de periode 2010-2013 schatten wij indicatief een saneringsinspanning in het landelijk gebied van circa 1.320.000 bodemprestatie-eenheden (BPE's). Daarnaast de uitvoering van circa 150 oriënterende en nadere onderzoeken plus 50 saneringsonderzoeken en saneringsplannen.

Dat betekent een financiële inspanning van ca. 26 miljoen euro voor saneringen en ca. 4 miljoen voor onderzoeken ten laste van het Rijksbudget en derden. In totaal dus ca. 30 miljoen euro voor de periode 2010-2013. Deze indicatieve raming zal aanzienlijk kunnen wijzigen in de in 2008-2009 op te stellen nieuwe programmering.

Het Rijk stelt voor (water- en land-)bodemsanering vanaf 2010 vooralsnog een voorlopig bedrag van 13 miljoen euro ter beschikking; 9.4 miljoen voor bodemsanering en 3.6 miljoen voor waterbodemsanering. Dit betekent dat een aanzienlijk financieel gat van ca. 17 miljoen euro ontstaat tussen onze raming en de voorlopige rijksreservering. Een deel van dit gat zal door de markt gefinancierd moeten worden. Uitgaande van een maximale multiplier van 2 in het landelijk gebied verwachten wij hoogstens 13 miljoen euro uit de markt (50% van de kosten voor saneringen). Daarnaast voorzien wij extra saneringsinspanningen als gevolg van de kaderrichtlijn Water (meer grondwatersaneringen) en de 'nieuwe' gevallen die uit het landsdekkend beeld naar voren komen.

Het Rijk vraagt in het MJP2 aan de provincies om de sanering van staatseigendommen en de zogenoemde beleidsgronden in het landelijk gebied (o.a. BBL en SBB) af te ronden in de lopende programmaperiode Wbb 2005-2009. Deze beleidsgronden zijn echter niet opgenomen in het lopende Gelderse WBB-programma. Wij gaan er van uit dat over waterbodemsaneringen pas bij de tussenevaluatie in 2009 afspraken zullen worden gemaakt op basis van de komende Integrale Waterwet (2008) tussen Rijk en provincies.

Voor het thema (water-)bodemsanering worden alle op dit moment (april 2006) bekende potentieel ernstig en/of urgent verontreinigde locaties in de ILG-kaartbeelden 2 opgenomen (naar schatting 2000 voor heel Gelderland; dit ter informatie voor huidige initiatiefnemers in het landelijk gebied en ter bevordering van de meekoppeling van saneringsprojecten aan de nu spelende dynamiek in de ILG-periode 2005-2009).

Uitvoering

Voor de periode 2005-2009 worden Wbb-middelen ingezet via het huidige uitvoeringskader daarvoor (op basis van het Meerjarenprogramma Wbb 2005-2009). Deze middelen komen niet onder het ILG/PMJP te hangen.

Vanaf 2010 komen de middelen voor bodemsanering onder het ILG te hangen. Bij de tussenevaluatie in 2009 wordt hiervoor een nieuw programma ingepast in het PMJP 2010-2013.

THEMA 6 WATER

Doel: duurzaam waterbeheer

In 2030 is het waterbeheer volledig op orde ten behoeve van de maatschappelijke functies.

Beschrijving

In het vigerende Waterhuishoudingsplan 2005 -2009 (WHP) is het waterbeleid van de provincie vastgelegd. In het WHP is onder andere het waterbeleid voor de 21e eeuw opgenomen (WB21) en wordt al zoveel mogelijk rekening gehouden met de Europese Kaderrichtlijn Water. Op hoofdlijnen is het waterbeleid in de provincie Gelderland gericht op het realiseren van veiligheid tegen hoogwater in de grote rivieren, het voorkomen van achteruitgang van de waterkwaliteit en bescherming van de waterhuishoudkundige functies en het inrichten van waterbergingsgebieden ter voorkoming van wateroverlast.

Ook de grensoverschrijdende aspecten en kansen zullen hierbij niet worden vergeten. In het kader van de Europese Territoriale Samenwerking (ETS) kunnen zich ook kansen voordoen die de benoemde activiteiten en opgaven kunnen versterken en effectueren. Deze kansen en opgaven zullen ook worden benut.

Waterkwantiteit

Conform het NBW is in het WHP afgesproken dat de waterschappen in 2015 het watersysteem op orde hebben conform de wateropgave waarin de trits 'vasthouden – bergen – afvoeren' centraal staat. Voor het realiseren van de wateropgave wordt water vastgehouden ter voorkoming van wateroverlast en ter bestrijding van verdroging. In het landelijk gebied kan dit worden gerealiseerd via het verbreden en verondiepen van watergangen en peilaanpassingen in het oppervlaktewatersysteem. Voor het bergen van water worden bergingsgebieden ingericht. In de Uitvoeringsagenda van het Waterhuishoudingsplan is de opgenomen dat 25% van de wateropgave door de waterschappen Veluwe, Rijn en IJssel en Rivierenland in 2009 gerealiseerd is. Financiering van het waterberging is voor rekening van het waterschap. In het RMJP is opgenomen dat het Rijk geen financiële bijdrage levert vanuit het ILG aan de realisatie van de wateropgave, tenzij een meekoppeling plaats vindt met andere Rijksdoelen. Ook de provincie levert geen financiële bijdrage aan realisatie van regionale waterberging, tenzij meekoppeling plaatsvindt met andere doelen als verdrogingsbestrijding, aanleg evz of verbetering waterkwaliteit.

Waterkwaliteit

In 2015 moet de gewenste (chemische) waterkwaliteit zijn bereikt in Gelderland, krachtens de Europese Kaderrichtlijn Water. De mogelijkheid om deze waterkwaliteit voor 2015 te realiseren hangt voor een belangrijk deel af van het rijksbeleid voor het gebruik van pesticiden, meststoffen en uitlogende bouwmaterialen, de drie hoofdoorzaken van diffuse verontreiniging. Door uitvoering van de Reconstructieplannen zal het gebruik van pesticiden en meststoffen afnemen door bijvoorbeeld extensivering van de veehouderij. De provincie zet zich met het Waterhuishoudingsplan specifiek in voor het aanpakken van de resterende puntlozingen. Dit betreft vooral maatregelen die met riolering samenhangen. Op basis van goede monitoring kan dan bekeken worden voor welke probleemstoffen van de Kaderrichtlijn er nog normoverschrijdingen zijn en welke aanpak van diffuse bronnen dat nodig maakt vanuit provincie of Rijk. Voor de verbetering van de (grond)waterkwaliteit richt de provincie zich op de kwetsbare gebieden en de kwetsbare wateren, zoals de HEN- en SED-wateren.

Sprengen en beken

Gelderland kent een aantal waardevolle sprengen en beken met waardevolle cultuurhistorische en ecologische eigenschappen. Deze sprengen en beken waren echter niet altijd in goede conditie. Vandaar dat in 1986 is de provincie is gestart met het verstrekken van subsidies voor het hestel van de sprengen en beken van de Veluwe. Dit beleid wordt ongewijzigd voortgezet, maar op grond van het WHP-3 worden de beken rond Winterswijk en in de Havikerwaard aan het programma toegevoegd.

Overeenkomsten met waterschappen

In 2006 is een overeenkomst tussen provincie en Waterschap Vallei & Eem afgesloten over de uitvoering van de uitvoering van de waterthema's uit het reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost. Het betreft de thema's verdrogingsbestrijding, beekherstel, ecologische verbindingszones, rioolwaterzuiveringsinstallaties en milieumaatregelen.

De totale kosten bedragen circa 57 mln. (bijdrage rijk, provincie, waterschappen elk circa 33%). De provincie wil vergelijkbare afspraken maken met de andere waterschappen in Gelderland.

Strategie

Om ervoor te zorgen dat een duurzaam waterbeheer tot stand wordt gebracht in Gelderland wordt de verdroging bestreden in waardevolle natuurgebieden (zie 1.2: milieukwaliteit EHS), worden natte ecologische verbindingszones gerealiseerd (zie 1.1.: realisatie EHS), sprengen- en beken opgeknapt (6.1) en de waterkwaliteit verbeterd (6.2.).

Zie ook:

- Regionaal programma Oost-Nederland, prioriteit 2 onderdeel vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving: Projecten gericht op het nemen van milieumaatregelen op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, water, bodem, externe veiligheid en energievoorziening voor zover gekoppeld aan (het mogelijk maken van) economische ontwikkeling.

6.1 SPRENGEN EN BEKEN

Doel

Het herstellen en in stand houden van sprengen en beken met een bijzondere cultuurhistorische en ecologische betekenis op de Veluwe en rondom Winterswijk.

Beschrijving

Het sprengen- en bekenprogramma wordt al sinds 1986 uitgevoerd. De basis hier voor vormt het sprengen- en bekenprogramma dat in overleg tussen provincie, waterschappen en rijk is opgesteld. Het programma heeft betrekking op de sprengen en beken die aan de rand van de Veluwe, de beken rond Winterswijk en de beken in de Havikerwaard. Het totale sprengen- en bekenprogramma omvat de verbetering van 80 clusters van sprengen, beken en overige watergangen. Op de kaart "Beleidsplan subsidieverstrekking water, sprengen en beken" zijn deze aangegeven alsmede de voortgang van de werkzaamheden. De uitvoering van het programma gebeurt door de waterschappen Vallei en Eem, Rijn en IJssel en Veluwe. De werkwijze houdt in dat voor de beken eerst beheers- en onderhoudsplannen (BOP) worden opgesteld. In deze plannen wordt het gewenste beheer - en onderhoud bepaald en worden de herstelmaatregelen opgenomen. Daarna volgt de uitvoering van de maatregelen opgenomen in het BOP.

Naast het Sprengen en Bekenprogramma zijn er nog andere redenen voor het herinrichten van wateren, zoals de realisatie van natte EVZ (hoofdstuk 1.1: realisatie EHS) en het herinrichten van oppervlaktewateren in het kader van de verdrogingsbestrijding (hoofdstuk 1.2: milieukwaliteit EHS).

Verwachte resultaten

In 2013 zijn alle sprengen en beken zoals aangegeven op de kaart "Beleidsplan subsidieverstrekking water, sprengen en beken" verbeterd.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) het opstellen van beheers- en onderhoudsplannen (BOP) voor sprengen en beken zoals aangegeven op de kaart "Beleidsplan subsidieverstrekking water, sprengen en beken";
- 2) de uitvoering van de herstelmaatregelen inclusief bodemsanering zoals aangegeven in het beheers- en onderhoudsplan voor sprengen en beken. De projecten zijn gericht op:
 - a. het creëren van een goede waterhuishoudkundige beheerssituatie
 - b. herstel en behoud van de cultuurhistorische waarden
 - c. het ontwikkelen en veiligstellen van natuur- en ecologische waarden

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

Bijlage:

Kaart "Beleidsplan subsidieverstrekking water, sprengen en beken"

6.2 VERBETERING WATERKWALITEIT

Doel

Het terug brengen van de nutriëntenbelasting op kwetsbare wateren.

Beschrijving

De provincie Gelderland streeft naar een vermindering in nutriëntenbelasting van het oppervlaktewater. Dit is nodig om de Europese grenswaarden voor de waterkwaliteit te halen. Grote bronnen van nutriënten in het oppervlaktewater in Gelderland zijn de landbouw en afvalwater (rioolzuiveringen en riooloverstorten). Gelderland heeft een aantal kwetsbare wateren. Deze wateren stellen hoge eisen aan de waterkwaliteit. In het WHP worden HEN (van Hoog Ecologisch Niveau) en SED (met Specifiek Ecologische Doelstelling) wateren onderscheiden. De HEN-wateren maken grotendeels onderdeel uit van de EHS, de SED-wateren in mindere mate. De waterkwaliteit van de HEN-wateren moet nog op orde worden gemaakt. Voor de SED-wateren geldt dat de waterschappen en gemeenten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, ook financieel.

Daarnaast zijn er andere wateren die ook een behoefte hebben aan een goede waterkwaliteit. De HEN-wateren en kwetsbare wateren worden hier apart beschouwd. Onder de kwetsbare wateren wordt hier verstaan:

- SED-wateren;
- natte EVZ's;
- wateren in een VHR-gebied of wateren die invloed hebben op de kwaliteit van het VHR-gebied;
- wateren voor drinkwaterwinning of wateren die invloed hebben op de kwaliteit van wateren voor drinkwaterwinning;
- wateren aangewezen onder de Europese zwemwaterrichtlijn of die invloed hebben op de kwaliteit ervan;
- wateren (geen Rijkswater) die uitmonden op de Randmeren;
- wateren met een lozingspunt van een overstort en/of RWZI uitmondend op een van bovengenoemde wateren, waarbij dit lozingspunt is gelegen op minder dan 1 km van een van bovengenoemde wateren.

De provincie Gelderland zet, in aanvulling op het Rijksbeleid, in op reductie van meststoffen in het oppervlaktewater door:

- sanering overstorten op HEN-wateren;
- maatregelen tegen diffuse verontreiniging vanuit de landbouw;
- bovenwettelijke maatregelen riooloverstorten op kwetsbare wateren;
- aanpassen van RWZI's door toepassing van extra fosfaatverwijdering (bovenwettelijk).

De maatregelen tegen diffuse verontreiniging vanuit de landbouw zijn beschreven in thema 2 Landbouw. De sanering van overstorten op HEN-wateren, de sanering van overstorten op kwetsbare wateren en een extra zuiveringstrap in de vorm van extra fosfaatverwijdering op RWZI's worden in dit hoofdstuk besproken.

Sanering riooloverstorten op HEN-wateren

Voor HEN-wateren is het saneren van riooloverstorten noodzakelijk om de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit en daarmee het aquatische ecosysteem veilig te stellen. Een overstort, ook al komt die maar eens in de vijf jaar voor, zal een kleinschalig ecosysteem benedenstrooms voor een lange tijd volledig ontregelen.

RWZI's

Bij een aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) wordt een additionele zuiveringstrap gebouwd voor extra fosfaatverwijdering. De provincie ondersteunt dit voor projecten waarbij de uitvoering start vóór 2009 en de RWZI in Ede (gepland voor 2013).

In 2009 worden voor de KRW de stroomgebiedbeheersplannen opgesteld en komt er een nieuw WHP. Naar aanleiding hiervan zal worden bezien of de subsidieregeling wordt uitgebreid.

Bovenwettelijke maatregelen bij overstorten op kwetsbare wateren

De provincie ondersteunt ook het nemen van bovenwettelijke maatregelen bij gemengde overstorten, afhankelijk van de uitkomst van een waterkwaliteitsspooranalyse op stroomgebiedniveau. Hieruit moet blijken dat bovenwettelijke maatregelen op een overstort een kostenefficiënte maatregel is om de nutriëntenbelasting in het stroomgebied terug te dringen. In plaats van het saneren van een overstort kan ook steun worden verleend aan andere maatregelen met dezelfde kosten en minimaal hetzelfde effect als de sanering van de overstort. De subsidieregeling voor bovenwettelijke maatregelen op overstorten is beperkt tot projecten voortvloeiend uit maximaal 2 waterkwaliteitsspooranalyses per waterschap tot 2009. Dit kunnen meerdere overstorten per analyse zijn. In 2009 worden voor de KRW de stroomgebiedbeheersplannen opgesteld en komt er een nieuw WHP. Naar aanleiding hiervan zal worden gezien of de subsidieregeling wordt uitgebreid.

Verwachte resultaten

- In 2009 zijn de overstorten op HEN-wateren, die zijn benoemd in de nadere regels voor subsidieverlening gesaneerd.
- In 2009 is begonnen met de bouw van extra fosfaatverwijdering op de RWZI's met een effluentlozing op kwetsbare wateren waarvoor subsidie is aangevraagd.
- In 2009 zijn in elk waterschap de projecten voortvloeiend uit maximaal 2 waterkwaliteitsspooranalyses voor overstorten op kwetsbare wateren de bovenwettelijke maatregel gerealiseerd.

Uitvoering

Om het doel te bereiken zet de provincie in op:

- 1) Het saneren van overstorten die uitkomen op HEN-wateren.
- 2) De ontwikkeling en bouw van een extra zuiveringstrap voor fosfaatverwijdering op RWZI's.
- 3) Het aanbrengen van extra bergingscapaciteit voor het rioolsysteem met minimaal 7 mm voor overstorten die uitkomen op kwetsbare wateren of die overstorten op een water binnen 1 km van kwetsbare wateren. Het betreft hier maatregelen die verder gaan dan de wettelijk verplichte basisinspanning voor gemeenten. Het mogen ook andere maatregel zijn, mits voor dezelfde kosten en minimaal hetzelfde effect wordt bereikt als bij het aanbrengen van de extra bergingscapaciteit.

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

THEMA 7 RECONSTRUCTIE

Doel

Het doel van de reconstructie is het realiseren van een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat in de zandgebieden. Hiertoe dient de ruimtelijke structuur in de gebieden te verbeteren, in het bijzonder ten behoeve van de landbouw, de natuur, het milieu en de waterhuishouding.

Beschrijving

De aanpak van de reconstructie staat beschreven in de Reconstructiewet concentratiegebieden. De reconstructiegebieden kennen een hoge veedichtheid en kampen met bijzondere milieuproblemen, zoals vermessing, verzuring, stank en verdroging.

Gelderland kent drie reconstructiegebieden, namelijk Achterhoek en Liemers, Veluwe en Gelderse Vallei/Utrecht Oost. Voor elk van deze gebieden is een reconstructieplan opgesteld, waarin gestreefd wordt naar het geven van een impuls aan de kwaliteit van het landelijk gebied. Daarbij gaat het om een duurzame landbouw, sterkere natuur, verbetering van recreatieve mogelijkheden, verlaging van de milieubelasting, verbetering van de infrastructuur, het woon- en werkklimaat en de economische structuur. De reconstructieplannen kennen een looptijd van 12 jaar (tot 2015).

Rijksdoelen

Voorafgaand aan de vaststelling van de reconstructieplannen heeft het Rijk aangegeven waarvoor een rijksbijdrage is bedoeld. Er is onderscheid gemaakt in vier categorieën:

- 1) Flankerend beleid EHS, maatregelen:
 - verplaatsen van bedrijven;
 - technische stalaanpassingen;
 - verdrogingsbestrijding (randzone) EHS;
 - ontsnippering robuuste verbindingen.
- 2) Duurzaam waterbeheer, maatregelen:
 - het vasthouden van water;
 - waterberging (landelijk);
 - waterafvoer;
 - verbetering van de waterkwaliteit met name fosfaat en nitraat.
- 3) Duurzame landbouw, maatregelen:
 - aanwijzen en inrichting landbouwontwikkelingsgebieden;
 - versterking keten (agrologistiek);
 - verbreding landbouw;
 - landbouwstructuurmaatregelen;
 - projecten op het gebied van agro-biodiversiteit en co-vergisting.
- 4) Overige MJP-doelen, maatregelen:
 - de realisatie van overige MJP2-doelen.

Financiering

De reconstructieplannen hebben voor Gelderland een gezamenlijke begroting van circa € 1,6 miljard. De financiering van deze plannen is bovenal een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden en maatschappelijke organisaties, om samen met particuliere initiatiefnemers die zelf ook een bijdrage leveren te komen tot uitvoering. Bij de vaststelling van de begrotingen is een indicatieve kostenverdeling opgenomen.

De middelen die het rijk beschikbaar heeft gesteld voor uitvoering van de reconstructie komen vanaf 2007 naar de provincie in het kader van de ILG. Het vanaf 2007 beschikbare rijksbudget bedraagt in totaal 110,61 miljoen euro (exclusief lopende verplichtingen t.h.v. 12,80 miljoen euro). Het rijksbudget is als volgt verdeeld over de doelen en maatregelen:

- flankerend beleid EHS:	€ 15,35 mln.
- ontsnippering robuuste verbindingen:	€ 17,69 mln
- duurzaam waterbeheer:	€ 19,81 mln
- verdrogingsbestrijding:	€ 16,85 mln
- duurzame landbouw:	€ 32,76 mln
- overige rijksdoelen:	€ 8,15 mln

Wij zijn van mening dat het rijksbudget voor reconstructie, inclusief lopende verplichtingen, circa € 150 mln zou moeten bedragen. Een dergelijk rijksaandeel is in overeenstemming met de uitgangspunten van het Krokus Akkoord. Op basis van het Krokus Akkoord zijn de reconstructieplannen in financiële zin uitvoerbaar geacht. De minister heeft aangegeven dat de reconstructieprovincies eerst de beschikbaar gestelde middelen dienen te besteden, alvorens gesproken kan worden van additionele middelen. Wij zullen hiertoe actie ondernemen.

Het provinciale aandeel in de financiering van de reconstructie maatregelen, die overigens een bredere reikwijdte hebben dan bovenstaande rijksdoelen en maatregelen, bedraagt circa 15%. Deze middelen bestaan uit:

- inzet vanuit structurele begrotingsposten (jaarlijks naar schatting circa € 4 mln)
- inzet vanuit de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland, onder andere ten behoeve van boerderijverplaatsing en reconstructie.

De provincie stelt daarnaast middelen uit andere programma's ter beschikking, onder andere voor Regionale Uitvoeringsprojecten en Veluwe 2010, voorzover deze overlappen met het PMJP.

Uitvoering

De uitvoering van de reconstructieplannen moet voor meer dan 90% geschieden door inzet van de onder de thema's natuur, landbouw, recreatie, landschap, water en sociaal economische vitaliteit opgenomen maatregelen. Het rijk heeft, additioneel aan de reguliere middelen voor de sectorale thema's, extra middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van maatregelen die uitvoering geven aan de reconstructieplannen.

Voor een aantal activiteiten uit de reconstructie kan geen gebruik worden gemaakt van maatregelen, die zijn beschreven onder de sectorale thema's. Het gaat dan om algemene activiteiten in het kader van de uitvoering van de reconstructieplannen, zoals:

- communicatie met de streek
- uitvoeringsorganisatie en planuitwerking
- monitoring en evaluatie
- gebiedsmakelaars

Voor deze activiteiten kan budget worden aangewend dat is gelabeld voor 'overige doelen'.

De provincie geeft hieraan invulling middels opdrachtverlening. Indien de provincie besluit om hiervoor ook subsidies beschikbaar te stellen, zullen Gedeputeerde Staten daarvoor nadere regels stellen.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van activiteiten, die in de reconstructieplannen zijn beschreven, met een verwijzing naar maatregelen uit andere hoofdstukken van het PMJP.

ACTIVITEITEN PER BELEIDSOPGAVE	VERWIJZINGEN BINNEN PMJP / OPMERKINGEN
LANDBOUW	
voorkomen veterinaire risico's	is niet meer van toepassing
stimuleren vrijwillige kavelruil	zie 2.1.1
herverkaveling	zie 2.1.1
verplaatsen agrarische bedrijven	zie 2.1.2
verplaatsen glastuinbouw	zie 2.1.2
bedrijfsbeëindiging	zie 2.1.2
begeleiding bij keuzes	zie 2.2.2
sterlocaties (inrichten)	zie 2.1.1 en 2.1.3
geclusterde vestigingslocatie	zie 2.1.1 en 2.1.3
groene en blauwe diensten	zie 2.2.2 en bijlage 2
agrarische natuur- en landschaps- en milie verenigingen	zie 4.1.1
stimuleren omschakeling naar biologische landbouw	zie 2.2.2
extensivering grondgebonden melkveehouderij	zie 2.2.2
mestbewerking	-
waterbeheer	zie 6.1 en 6.2
advies bij verbreding	zie 2.2.2
agro-toeristische activiteiten	zie 2.2.2

NATUUR	
realisatie EHS (incl nieuwe natuur en evz's)	zie 1.1
realisatie robuuste verbindingen	zie 1.1
realisatie graasweiden	Programma Beheer
zwevende ha's natuur, bos, landschap	planologisch
herbegrenzing nieuwe natuur	planologisch
verandering EHS	zie 1.1 en 1.2
stimuleren particuliere natuurontwikkeling incl. nw landgoederen	zie 4.1; Programma Beheer
agrarisch natuurbeheer	Programma Beheer
realisering natuurdoeltypen, verbetering kwaliteit EHS, ontstoring	zie 1.1 en 1.2
ontsnippen, realisatie ecopassages, ontrastering	zie 1.1
soortenbeleid	zie 1.3
bos en landschappelijk raamwerk	zie 4.1 en 4.3
beken en sprengen	zie 6.1
WATER	
inrichting waterbergingsgebieden	taakstelling waterschap; meekoppeling met 1.2
beekherstel en natuurvriendelijke inrichting waterlopen	zie 6.1
realiseren GGOR	zie 1.2
verdrogingsbestrijding	zie 1.2
stimuleren kwel	zie 1.2
sanering waterbodems HEN/SED-wateren	zie 6.2
herstel natuurlijk watersysteem	zie 6.1
drinkwaterwinning	geen taakstelling rijk en provincie
BODEM	
nulbemesting langs waterkanten	pilots zie 2.2.1; investeringen zie 2.2.2
verminderen mestgift op landbouwgrond	pilots zie 2.2.1; investeringen zie 2.2.2
vermindering afstroom vuilwater erven	zie 2.2.2
milieuvriendelijke gewasbescherming	pilots zie 2.2.1; investeringen zie 2.2.2
riolering buitengebied	afgerond in 2005 (vanaf '06 wettelijke taak gemeenten)
verbeteren fosfaatverwijdering rwzi's	zie 6.2
pilotproject verminderen afwenteling nutriënten uit landbouwgebieden	pilots zie 2.2.1; investeringen zie 2.2.2
sanering riooloverstorten	zie 6.2
diffuse bronnen	pilots zie 2.2.1; investeringen zie 2.2.2
LUCHT	
technische maatregelen ammoniakreductie	zie 2.2.2
onderzoek en maatregelen geurhinder	geen onderzoek; voor investeringen zie 2.2.2
fijnstofproblematiek (nieuw beleidsitem)	zie 2.2.2
LANDSCHAP & CULTUURHISTORIE	
landschappelijke versterking en erfbeplanting	zie 4.1.1
behoud en herstel cultuurhistorisch/archeologische elementen	zie 4.3
sloop en verwijderen storende elementen	zie zie 2.1.2 (NB: geen financiering)
groene wiggen	RO/planologisch spoor
ecologische poorten	zie 1.1
Radio Kootwijk	geen taakstelling PMJP; bijlage 5 (Veluwe 2010)
vrijkomende militaire en zorgcomplexen	geen taakstelling PMJP
beeldkwaliteitsplannen	geen taakstelling PMJP (gemeentelijke taak)

RECREATIE	
uit- en inplaatsing verblijfsrecreatiebedrijven	zie 1.1 en bijlage 5 (Veluwe 2010)
kwaliteitsverbetering en nieuwvestiging verblijfsrecreatiebedrijven	zie bijlage 5 (Veluwe 2010)
dagrecreatiebedrijven	zie 3.1
realiseren watersportvoorzieningen	zie 3.1 en 3.2
stedelijke uitloop en dagrecreatieterreinen	zie 3.1
versterking routestructuren	zie 3.2 en 3.3
transferia	zie bijlage 5 (Veluwe 2010)
voorlichting bezoekers	zie 3.3
toeristisch-recreatieve productontwikkeling	zie 3.3
groei en krimp	zie bijlage 5 (Veluwe 2010)
ECONOMIE & LEEFBAARHEID	
verplaatsen niet-agrarische bedrijven	indien t.b.v EHS zie 1.1
innovatiefonds NED's	geen taakstelling PMJP
leefbaarheid	zie 8.1 t/m 8.5
functieverandering	planlogisch
nieuwe landgoederen	zie 4.1
versterken voorzieningenniveau en sociale samenhang	zie 8.1 t/m 8.5
landschappelijke inpassing bedrijventerreinen	geen taakstelling PMJP
ondersteuning startende ondernemers	zie 8.4
ICT infrastructuur landelijk gebied	geen taakstelling PMJP
verbeteren verkeersveiligheid	geen taakstelling PMJP
ALGEMEEN	
onroerend goed bank	wordt meegenomen in grondnotitie
communicatie met de streek	inzet budget uit overige doelen reconstructie
uitvoeringsorganisatie en planuitwerking	inzet budget uit overige doelen reconstructie
monitoring en evaluatie	inzet budget uit overige doelen reconstructie
gebiedsmakelaars	inzet budget uit overige doelen reconstructie

THEMA 8 SOCIAAL ECONOMISCHE VITALITEIT

Doel

Behouden en versterken van de vitaliteit van plattelandsgemeenschappen door het waarborgen een voldoende voorzieningenniveau.

Omschrijving

In toenemende mate wordt onderkend dat het sociale domein van grote invloed is op de kwaliteit van leven. Bij de vormgeving van de samenleving worden dan ook steeds meer de pijlers economisch, fysiek en sociaal in samenhang met elkaar ingezet. Diverse begrippen worden in wisselende contexten gebruikt om dat sociale domein beleidsmatig te duiden. Sociale cohesie is er een van, evenals sociale infrastructuur. Maar ook met de term leefbaarheid wordt aangegeven dat naast ruimtelijke, economische en fysieke aspecten andere - en wel sociale - elementen van belang zijn bij het vormgeven van de samenleving.

Strategie

In oktober en december 2004 hebben Provinciale Staten besloten om middelen beschikbaar te stellen voor projecten die leiden tot de verbetering van de leefbaarheid van het platteland. (PS2004-574). Daarmee hebben Provinciale Staten het beleidsmatige kader vastgesteld. De projecten dienen gericht te zijn op een of meer van de volgende thema's:

1. verbetering van het voorzieningenniveau;
2. versterking van de sociale cohesie of de culturele identiteit;
3. blijven wonen – specifiek voor jongeren en ouderen – op het platteland;
4. werkgelegenheid op het platteland;
5. verbetering van de bereikbaarheid van voorzieningen en kleine kernen.

8.1 VERBETEREN VAN HET VOORZIENINGENNIVEAU

Doel

Verbeteren van de voorzieningen in plattelandskernen.

Beschrijving

Dit betreft zowel publieke voorzieningen (gemeenschapsvoorzieningen) als combinaties van publieke en private voorzieningen. Denkbare projecten zijn nieuwbouw, aanpassing of renovatie van gebouwen of voorzieningen zoals dorpshuizen, voor bestaande of nieuwe functies die daarin eerder nog geen onderdak vonden.

Functies zijn dan bijvoorbeeld: (basis)onderwijs, educatie, sport, kinderopvang, zorg, maatschappelijke dienstverlening, bibliotheek, laagdrempelige cultuuruitingen, (gemeentelijk) informatiepunt, ontspanning of ontplooiing, VVV, bank en overige economische functies.

Uitvoering

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

8.2 VERSTERKEN VAN DE SOCIALE COHESIE

Doel

Versterken van de sociale cohesie of de culturele identiteit om daarmee een positief effect te creëren op de leefomgeving en verbeteren het economische vestigingsklimaat.

Beschrijving

Denkbare projecten zijn:

- opstellen van dorpsvisies;
- oprichten van dorpsraden;

- oprichten van overkoepelend dorpenoverleg;
- organiseren van regionale evenementen met een streekeigen karakter.

Uitvoering

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

8.3 BLIJVEN WONEN OP HET PLATTELAND

Doel

Creëren van de mogelijkheid voor ouderen en jongeren om te blijven wonen op het platteland.

Beschrijving

Denkbare projecten zijn:

- woningbouw onder particulier opdrachtgeverschap met en voor jongeren/starters of ouderen boven de 55 jaar met een maximale verkoopprijs van € 160.000,--;
- zelfstandig of onzelfstandig wonen voor groepen van ouderen met minimaal één gemeenschappelijke ruimte c.q. kantoorruimte ten behoeve van een zorg- of welzijnsfunctie;
- de certificatie WoonKeur bij nieuwbouw of de Woontoets c.q. onderzoek naar opplussen bij bestaande woningen en de uitvoeringsmaatregelen ter bevordering van levensloopbestendigheid en veiligheid van woning, woongebouw en woonomgeving;
- de herbestemming van historisch waardevolle objecten tot wonen voor de doelgroepen. Hierbij dient de mede-instandhouding van cultuurhistorische waarden als neven doel bereikt te worden;
- initiatieven voor projecten met de bouw van minder dan 10 woningen voor jongeren/starters of ouderen in kernen met een inwonertal kleiner dan 3000 mensen;
- initiatieven in het buitengebied voor het gebruik van gebouwen door veranderen van de functie naar wonen of splitsing in meerdere wooneenheden. De nieuwe wooneenheden kennen een maximale verkoop prijs van € 160.000,-- per wooneenheid of een huurprijs tot de geldende maximale grens voor individuele huursubsidie.

Uitvoering

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

8.4 WERKGELEGENHEID OP HET PLATTELAND

Doel

Projecten richten zich op het ondersteunen van (aspirant)ondernemers (uit diverse sectoren) bij het maken van keuzes bij toekomstgericht ondernemen door middel van begeleiding.

Beschrijving

Denkbare projecten zijn begeleidingstrajecten voor plattelandsbewoners gericht op scholing en werk:

- Professionaliseringsprojecten voor plattelandsondernemers.
- Het opzetten van een regionaal platform voor startende ondernemers, waarin ook de Kamer van Koophandel participeert.
- Gericht ondersteunen van startende ondernemers door middel van bijvoorbeeld scholingsprojecten, het adviseren omtrent huisvesting of begeleiding door een startercoördinator of adviseur.
- Innovatieve projecten gericht op het vergroten van mogelijkheden voor de vestiging van nieuwe bedrijvigheid in bestaande bebouwing, waarbij op innovatieve wijze invulling wordt gegeven aan het voldoen aan de randvoorwaarden van het nieuwe streekplan (denk bijvoorbeeld aan nieuwe logistieke of milieutechnische oplossingen).

Uitvoering

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

8.5 VERBETERING BEREIKBAARHEID VAN VOORZIENINGEN EN KLEINE KERNEN

Doel

Verbetering van de bereikbaarheid, gericht op lokale samenhangende stelsels van paden in de open groene ruimtes tussen dorpen en kleine kernen of op vervoersvormen tussen kleine kernen en dorpen.

Beschrijving

Denkbare projecten zijn:

- het verbeteren van de bereikbaarheid van de kernen door het weer bruikbaar maken van kerkepaden en handelswegen (cultuurhistorische verbindingen);
- aanvullende vervoersvoorzieningen op het bestaande openbaar vervoer zoals vrijwilligersprojecten op het gebied van mobiliteit;
- nieuwe logistieke concepten of vervoersvormen.

Uitvoering

Voor deze activiteiten kan subsidie worden aangevraagd bij de provincie; Gedeputeerde Staten stellen hiervoor nadere regels vast.

9 MONITORING EN EVALUATIE

Het credo van de nieuwe sturingsfilosofie voor het landelijk gebied is 'doelgericht werken'. Hiervoor is het nodig dat een verband is te leggen tussen het leveren van prestaties (de uitvoering) en de realisatie van geformuleerde operationele doelen.

In de eerste plaats moet de voortgang van de uitvoering worden gevolgd om te kunnen bijsturen en verantwoording te kunnen afleggen aan Provinciale Staten, Tweede Kamer en de EU, mede vanwege de rechtmatigheid van de bestedingen. Hierbij kan de verantwoording over de besteding van EU-cofinanciering leiden tot aanvullende voorwaarden. In de tweede plaats is het van belang om de ontwikkelingen 'buiten' te volgen ten einde tijdig de vraag aan de orde te kunnen stellen of er aanleiding is om te komen tot aanpassingen van MJP2 en/of PMJP.

Prestatieafspraken met het rijk

In het MJP2 en de bestuursovereenkomst zijn tussen het rijk en de provincie afspraken vastgelegd over de te leveren prestaties voor de doelen waaraan het rijk een bijdrage verstrekt. In onderstaande tabel zijn deze beschreven:

<i>thema</i>	<i>prestatie</i>	<i>eenheid</i>	<i>aantal</i>
Natuur	verwerving nieuwe natuur	hectare	182
	inrichting nieuwe natuur	hectare	2.264
	verwerving robuuste verbindingen	hectare	870
	inrichting robuuste verbindingen	hectare	1.267
	verwerven - alleen ruilen	hectare	4.026
	opheffen knelpunten Rvz's (ecoducten/ecopassages)	aantal	6
Landbouw	Programmabeheer (SAN / SN)	hectare	PM
	verbeteren ruimtelijke structuur	hectare	15.351
Recreatie	op peil houden grondvoorraad	hectare	553
	verwerving Recreatie om de Stad (park Lingezege)	hectare	206
Landschap	verwerven - alleen ruilen (park Lingezege)	hectare	119
	inrichting Recreatie om de Stad (park Lingezege)	hectare	373
	knelpuntvrij maken Lange Afstand Wandelnetwerk	kilometer	844
	knelpuntvrij maken Lange Afstand Fietsroutenetwerk	kilometer	431
	knelpuntvrij maken Basistoervaartnet	kilometer	131
	Programmabeheer (SAN / SN)	hectares	PM
Bodem	opstellen visie duurzaam bodemgebruik	aantal	1
	opstellen programma bodemsanering	aantal	1
Water	vertaling wateropgaven in het kader van NBW/KRW	PM	PM

Gegevens uit concept bestuursovereenkomst rijk – provincie Gelderland d.d. 19 juli 2006

Prestaties gekoppeld aan provinciale en regionale doelen en middelen

Naast de prestaties die gekoppeld zijn aan de rijksdoelen en rijksmiddelen, zijn er in het PMJP ook prestaties te koppelen aan de provinciale en regionale doelen en middelen. Deze zijn in deel 1 van het PMJP slechts in beperkte mate geconcretiseerd, in deel 2 van het PMJP (de gebiedsprogrammering) wordt daar uitvoeriger op ingegaan.

Gedeputeerde Staten zullen over de voortgang van deze prestaties en de inzet van provinciale middelen verantwoording afleggen aan Provinciale Staten.

Voortgangsrapportages, midterm review en eindverantwoording

In het kader van het ILG is in een aantal rapportages van provincies aan het rijk voorzien:

- de jaarlijkse voortgangsrapportage;
- de midterm review;
- de eindverantwoording.

Jaarlijkse voortgangsrapportage

In het kader van ILG rapporteert de provincie jaarlijks aan het rijk over de voortgang van de prestaties en de besteding van de (rijks)middelen. De voortgang wordt beschreven aan de hand van de indicatoren die in het MJP2 en de bestuursovereenkomst zijn opgenomen.

De voortgangsrapportages worden ingediend bij het Rijkscoördinatieteam. Rijk en provincies voeren jaarlijks overleg over de voortgang. De provincies is in dit kader verantwoordelijk voor en adequate projectadministratie.

Conform de WILG geeft de provincies in het voorlaatste jaar van de ILG-periode in de voortgangsrapportage ook een inschatting van de haalbaarheid van de overeengekomen prestaties.

Midterm review

In 2010 maken rijk en provincie de tussenbalans op en wordt gezien of wijziging van de bestuursovereenkomst noodzakelijk of wenselijk is. De voortgangsrapportage over de periode 2007-2009 heeft daarom een uitgebreider karakter. De provincies rapporteert in hoofdlijnen over het verloop van het proces, zowel terugkijkend als vooruitkijkend en geeft een inschatting van de haalbaarheid van de afgesproken prestaties.

Ten behoeve van de midterm review brengen rijk en provincie in beeld in welke mate de prestaties hebben bijgedragen aan de realisatie van de operationele doelstellingen. Dit gebeurt aan de hand van resultaatindicatoren. Voor veel doelen zijn de resultaatindicatoren gelijk aan de prestatie-indicatoren maar soms ook niet. In dat laatste geval is extra informatie nodig. Waar nodig maken rijk en provincie in de bestuursovereenkomst afspraken over door provincies te leveren informatie.

Om een ruimtelijk beeld te kunnen maken is GIS-informatie nodig. Het moet duidelijk zijn waar de prestaties zijn geleverd. Het leveren van GIS-informatie door de provincie is onderdeel van de rapportage voor de midterm review.

Eindverantwoording

In 2014 legt de provincie verantwoording af over de geleverde prestaties in de periode 2007-2013 en het daaraan besteedde (rijks)middelen. Daarbij geeft de provincie aan in hoeverre deze prestaties hebben bijgedragen aan de realisatie van operationele rijksdoelstellingen. Het verloop van het proces wordt in hoofdlijnen beschreven.

De provincies wordt 'afgerekend' op de in de ILG-overeenkomsten opgenomen prestaties; de provincie wordt niet afgerekend op de bijdrage aan de algemene beleidsdoelstellingen.

De provincie levert bij de eindverantwoording eveneens GIS-informatie en waar nodig aanvullende informatie voor de resultaatmonitor.

Grondprijsmonitor

De minister van LNV moet jaarlijks de Tweede Kamer op de hoogte stellen van de ontwikkeling van de agrarische grondprijzen. De provincies moeten daartoe het rijk jaarlijks gegevens rapporteren over het grondprijsbeleid. Hierbij gaat het per rijksdoel om de betaalde grondprijzen en de bijkomende kosten. Het rijk gebruikt deze rapportage tevens voor het bepalen van de noodzaak tot grondprijscompensatie.

Uitvoering monitoring en evaluatie

De uitvoering van het PMJP geschiedt in globale lijnen volgens drie sporen:

1. door inzet van de Dienst Landelijk Gebied en de Dienst Regelingen
2. door het uitzetten van opdrachten
3. door het verlenen van subsidies

Inzet Dienst Landelijk Gebied (DLG)

Met de DLG zullen afspraken gemaakt worden over de ureninzet, de inzet van middelen en de daaraan gekoppelde te realiseren resultaten (opname in prestatieovereenkomst en nadere overeenkomsten over projecten uit de prestatieovereenkomst). De DLG levert de provincie gegevens aan over de voortgang, als input van de voortgangsrapportages over het PMJP.

Inzet Dienst Regelingen (DR)

Op dit moment is nog onduidelijk of met ingang van 1 januari 2007 het Programmabeheer al overgedragen zal worden door het rijk aan de provincie; het rijk en de provincie Gelderland hebben nog geen overeenstemming bereikt over de voorwaarden voor deze overdracht. Wel vast staat dat de DR tot 2009 de uitvoeringsinstantie van het Programmabeheer blijft.

Indien het Programmabeheer overgaat naar de provincie, dan dient de DR aan de provincie te rapporteren over de voortgang van het programmabeheer (onder andere realisatie hectares SAN en SN) opdat de provincie die gegevens kan verwerken in de voortgangsrapportages. Daarnaast zijn deze gegevens noodzakelijk om te kunnen sturen in de uitvoering van het Programmabeheer.

Oprichtverlening door provincie

Voor sommige activiteiten verleent de provincie opdrachten aan derden (dat kan ook de DLG of DR als het een opdracht buiten de LNV contracturen betreft). In deze opdrachtverlening zullen dan afspraken gemaakt worden over de te leveren prestaties en aan te leveren gegevens voor monitoring.

Subsidieverlening

De provincie is verantwoordelijk voor het afgeven van subsidiebeschikkingen ter uitvoering van activiteiten uit het PMJP. In de beschikking zal ondermeer worden opgenomen welk bedrag aan subsidie wordt toegekend/uitgekeerd en welke prestatie de subsidieontvanger daarvoor zal leveren. Deze gegevens worden opgeslagen in een projectadministratiesysteem. De subsidieontvanger rapporteert periodiek over de voortgang van het project en bij vaststelling zal de subsidieontvanger moeten aantonen dat aan de resultaatsverplichtingen is voldaan. Deze gegevens worden ook weer verwerkt in de projectadministratie. De projectadministratiegegevens worden gebruikt als input voor de rapportages.

Bijlage 1: Lijst van definities

Algemeen:

In het PMJP wordt een aantal keer verwezen naar het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP). Voor de relevante definities in kader van het POP, wordt verwezen naar dit programma.

Natuur

Onder Ecologische Hoofdstructuur en Robuuste verbindingen wordt verstaan: de EHS en verbindingen zoals weergegeven op de themakaart 17 van het Streekplan 2005 Provincie Gelderland.

Onder ecologische verbindingzone (evz) wordt verstaan: de verbindingzones die voorkomen op de kaart 'ecologische verbindingzones' waarin staat aangegeven welke evz's nog worden gefinancierd door het rijke en welke niet.

Landbouw

Onder grondgebonden landbouw wordt verstaan de akkerbouw, melkveehouderij, vollegrondsgroenteteelt, fruitteelt, boomteelt (excl. pot en containerteelt) en bloembollenteelt.

Landschap

Onder natuur- en landschapselementen wordt verstaan:

- Opgaande elementen zoals singels, struwelen en houtwallen van tenminste 10 are of een landschappelijke eenheid bestaande uit losse elementen die te samen minstens 10 are omvatten.
- Heggen met een lengte van tenminste 50 meter.
- Mantelzoomvegetatie aan de buitenrand van bosjes groter dan 1 hectare.
- Natte elementen van tenminste 3 are, zoals poelen, wielen, eendenkooien en rietlanden. Poelen dienen te liggen binnen de EHS of gebieden waarvoor een soortenbeschermingsplan is opgesteld.
- Hoogstamboomgaarden en knotbomen van tenminste 15 bomen.

Onder bos wordt verstaan:

- houtopstanden met uitzondering van de in artikel 1, vierde lid en in artikel 4 en in artikel 5, tweede lid van de Boswet bedoelde houtopstanden.
- A-locaties bos zijn bossen die in Nederland tot de beste voorbeelden behoren van inheemse bostypen. Behoud en herstel van deze locaties is van belang voor het instandhouden van de diversiteit aan bostypen in Gelderland en Nederland. (atlas Gelderland 'kernkwaliteiten EHS')

Onder landgoed wordt verstaan:

- een geheel of gedeeltelijk met bossen, natuurterreinen, landbouwgronden en landschapselementen bezette onroerende zaak, waarop veelal een buitenplaats of andere bij het karakter van de onroerende zaak passende opstallen voorkomen.

Onder particulier bos- en/of landgoedeigenaar wordt verstaan:

- de natuurlijke persoon of stichting, die krachtens eigendom of enig ander beperkt dan wel enig duurzaam persoonlijk recht het genot heeft van een bos of landgoed en de instandhouding daarvan nastreeft, alsmede de naamloze vennootschap of besloten vennootschap die krachtens haar statuten als hoofddoel heeft het beheer en de duurzame instandhouding van een bos of landgoed, met uitzondering van de Stichting Het Geldersch Landschap.

Onder voorbeeldprojecten 'vernieuwing met landschappelijke kwaliteit' wordt verstaan:

- ruimtelijke ontwikkelingsprojecten, die als voorbeeld kunnen dienen voor een ontwerpende benadering waarbij het afstemmen op de landschappelijke kenmerken en kwaliteiten van de omgeving centraal staat.

Onder groene en blauwe diensten wordt verstaan:

- het leveren van bovenwettelijke publieke prestaties, gericht op realisatie van maatschappelijke wensen op terreinen als natuur, landschap, waterbeheer en recreatief medegebruik, waarvoor een kostendekkende vergoeding wordt gegeven.

Bijlage 2: Groene en blauwe diensten

Inleiding

Voor de ontwikkeling en beheer van natuur, landschap, water en ook recreatieve voorzieningen is een belangrijke rol weggelegd voor de agrarische en particuliere sector. Het gaat hierbij niet alleen om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) maar ook buiten de EHS moet de bijzondere waarde van het buitengebied worden gekoesterd en versterkt. Op dit moment wordt daar al door de provincies, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties invulling gegeven door het opstellen van landschapsbeleids- of ontwikkelingsplannen met de bijbehorende stimuleringsregelingen. Tegelijkertijd is ook het Europese landbouwbeleid in beweging. Door de hervorming van de gemeenschappelijke markt en het inkomstenondersteunende beleid is die ondersteuning losgekoppeld van de productie. Hiermee is in de afgelopen jaren de basis gelegd voor groene en blauwe dienstverlening door particuliere grondeigenaren en –gebruikers.

De Europese Commissie, het Ministerie van LNV en het IPO hebben in het najaar van 2005 afgesproken om gezamenlijke spelregels vast te stellen voor de vormgeving van groene en blauwe diensten in Nederland, gebaseerd op de voorwaarden die de komende jaren voor dergelijke diensten gelden. Het resultaat is de Catalogus voor regelingseigenaren en initiatiefnemers.

Definitie groene en blauwe diensten

Onder groene en blauwe diensten wordt verstaan het leveren van bovenwettelijke publieke prestaties gericht op realisatie van maatschappelijke wensen op terreinen als natuur, landschap, waterbeheer en recreatief medegebruik, waarvoor een kostendekkende vergoeding wordt gegeven.

Werking van de Catalogus

De Catalogus geeft de ingrediënten waarmee binnen de (Europese) randvoorwaarden een gevraagde dienst kan worden samengesteld en geleverd. Het stelt de professional (regelingseigenaar of initiatiefnemer) in staat om de eigen specifieke behoefte aan diensten te toetsen of samen te stellen, en faciliteert in belangrijke mate de aanmelding en goedkeuring van de regeling door de EC.

Zowel bestaande als nieuwe regelingen en initiatieven kunnen uit de Catalogus putten. Deze schrijft geen pasklare diensten voor, maar geeft maatregelen die kunnen worden toegespitst op een doelstelling of soort dan wel aangepast aan veranderende beheersinzichten. Het vraagt van de regelingseigenaar of initiatiefnemer de volgende vaardigheden:

- het kunnen koppelen van inhoudelijke doelstellingen aan werkzaamheden, gebruiksbepalingen en voorschriften;
- het kunnen verantwoorden van de doelmatigheid van de werkzaamheden en de frequentie waarmee deze worden uitgevoerd;
- enig inzicht in de EU-verordeningen om de achtergronden van de Catalogus te kunnen begrijpen
- het kunnen verantwoorden van de opbouw van de (maximale) vergoeding voor een dienst, de prijs-kwaliteitverhouding.

Er is niet gekozen voor een opzet op maximale vergoedingen voor pakketten, maar op maxima voor de afzonderlijke werkzaamheden (aanleg, onderhoud) en gebruiksbepalingen (inzet van grond). Belangrijke uitgangspunten bij deze systematiek zijn: eenduidigheid (een vergoedingssystematiek op de Brusselse grondslagen), eenvoud (alles onder één noemer) en flexibiliteit (maatregelen kunnen eenvoudig worden aangepast en de catalogus kan jaarlijks worden geactualiseerd).

De Catalogus is geen regeling, maar een instrument om groene en blauwe diensten in hun opzet op gelijke leest te schoeien. De Catalogus biedt vragers de juiste ingrediënten aan om 'hun eigen diensten' via 'hun eigen regelingen' in het veld te zetten.

Dit gebeurt in de eerste plaats door datgene te bieden waaraan de grootste behoefte bestaat: heldere en door de Europese Commissie goedgekeurde spelregels omtrent de vergoedingsmogelijkheden. Iedere initiatiefnemer kan met behulp van de werkzaamheden en bepalingen uit de Catalogus zijn eigen maatregel met bijbehorende vergoeding(en) samenstellen.

Daarna faciliteert de Catalogus inhoudelijk door vragers te verwijzen naar de opbouw van vergelijkbare maatregelen en diensten in andere regelingen.

Vergoedingensystematiek

Bij de uitvoering van een maatregel wordt primair onderscheid gemaakt naar 'aanleg', 'onderhoud', en de 'inzet van grond'. Deze onderdelen zijn te relateren aan de vergoedingsgrondslagen voor langjarige dienstverlening (verbintenissen van 5-7 jaar):

- investeringen (aanleg)
- extra kosten (onderhoud, maar ook monitoring, professionalisering en organisatie)
- inkomstenderving (inzet van grond: opbrengstderving/waardedaling)
- transactiekosten (bijkomende kosten)
- baten (eventuele inkomsten)

Een bijzondere positie wordt ingenomen door de compensatie, die aan landbouwers mag worden uitgekeerd voor de extra kosten en gedeerde inkomsten die het gevolg zijn van de handicap voor landbouwproductie in daartoe aangewezen gebieden.

Organisatie

Het IPO is primair verantwoordelijk voor het beheer van de Catalogus. Het IPO zal, in overleg met het Rijk en de Dienst Landelijk Gebied, een geschikte beheersorganisatie vormgeven. Deze organisatie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

1. Loket voor regelingseigenaren en initiatiefnemers met betrekking tot de feitelijke toepassing van de Catalogus
2. inventariseren en verwerken van meldingen voor nieuwe diensten;
3. begeleiden van meldingen van steunmaatregelen die op de Catalogus zijn gestoeld richting Rijk en vervolgens Europese Commissie
4. loket voor de Europese Commissie inzake de toepassing van de Catalogus door regelingseigenaren/initiatiefnemers.

De Dienst Landelijk Gebied ondersteunt genoemde beheersorganisatie voor wat betreft het toetsen en desgewenst doorrekenen (opbrengstderving) van voorstellen voor nieuwe werkzaamheden gebruiksbepalingen of differentiaties daarop. De Dienst Landelijk Gebied is ook de instantie die verantwoordelijk is voor (tijd)normen, normkosten en prijzen en in die zin afspraken maakt met de onderzoeksinstituten die verantwoordelijk zijn voor het actualiseren en aanleveren van (tijd)normen, normkosten en prijzen.

Relatie met de ILG

Met het Rijk worden een zevenjarige afspraak gemaakt over te bereiken doelen in het landelijke gebied. Het is mogelijk dat om dit doel te bereiken maatregelen genomen moeten worden die in de Catalogus Groenblauwe diensten staan. Er kan dan gebruik worden gemaakt van de Catalogus om een eenduidige 'Brusselproof' maatregel en de bijbehorende vergoedingensystematiek open te stellen voor subsidie. Op dit moment is de SAN/SN-regeling van kracht, waarmee al vele investerings- en onderhoudsactiviteiten worden gesubsidieerd.

Na het gereedkomen van de Catalogus (gepland voorjaar 2007) zal worden bepaald welke groenblauwe diensten ingezet kunnen worden om de doelen van het ILG te bereiken.

Bijlage 3: Uitfinanciering lopende verplichtingen in landinrichtingsprojecten

Er zijn in de provincie Gelderland nog lopende landinrichtingsprojecten, die om een afronding vragen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in:

- Versnelde afronding lopende klassieke landinrichtingsprojecten (Task Force)
- Lopende landinrichtingsprojecten; uitvoering via losse modules

Er zullen hierover afspraken met DLG worden gemaakt.

Versnelde afronding lopende klassieke landinrichtingsprojecten (Task Force)

De onder de Landinrichtingswet vastgestelde (wettelijke) ruilverkavelingsprocessen worden versneld afgerond. Daarover zijn afspraken gemaakt tussen provincies en Rijk.

Uiterlijk 2009 (met uitzondering van Overbetuwe-Oost in 2011) zijn in Gelderland de onderstaande landinrichtingen afgerond, zoals beschreven is in de plannen van toedeling:

- Overbetuwe-Oost
- Brummen-Voorst
- Groesbeek
- Ooijpolder
- Duiven-Westervoort
- Hupsel-Zwolle
- Beltrum-Eibergen

De provincie is voor de afronding verantwoordelijk. Het Rijk stelt in totaal circa 15 miljoen euro beschikbaar voor de uitfinanciering van deze processen.

Lopende landinrichtingsprojecten; uitvoering via losse modules

In een aantal andere gebieden in Gelderland zijn ook processen opgestart onder de vigeur van de Landinrichtingswet. Deze processen worden ook wel modulaire landinrichting genoemd, omdat er uitvoeringsmodules worden opgesteld zonder wettelijke verplichtingen. In deze gebieden wordt op vrijwillige basis gewerkt aan verbetering van de kavelstructuur, maar in veel gevallen ook aan het 'werk van werk' maken: processen die breder, integraler kijken dan alleen naar verbetering van de kavelstructuur. In Gelderland betreft het de processen in:

- Winterswijk-Oost
- Gelderse Poort
- Epe-Vaassen West
- Nijkerk-Putten
- Harderwijk-Elburg
- Eibergen-Oost
- Esvelderbeek
- Land van Maas en Waal.

Ook voor deze processen is de provincie verantwoordelijk en zal ingeval van nieuwe uitvoeringsmodules toezien op een relevante bijdrage aan de uitvoering van het PMJP. Het project in het Land van Maas en Waal loopt daarin voorop: aangezien de huidige module in 2006 afloopt maken wij afspraken met het Rijk over een nieuwe uitvoeringsmodule.

PMJP

In het PMJP is de uitfinanciering van landinrichtingsprojecten op diverse plaatsen opgenomen (conform het bod van het Rijk). Het gaat om:

Budget (uit RMJP per 1-1-2005, cijfers moeten nog geactualiseerd worden)

Natuur: milieukwaliteit:	€ 5,91 miljoen
Bos en landschap (verwerving)	€ 1,85 miljoen
Reconstructie	€ 12,80 miljoen
EHS, Rods, recreatie, bos en landschap	€ 14,95 miljoen
Totaal	€ 35,51 miljoen

Het is niet duidelijk hoeveel de uitfinanciering voor het thema landbouw is.

Bijlage 4: Plattelandsontwikkelingsplan (POP) 2007-2013

Inleiding

Het Plattelandsontwikkelingsprogramma (afgekort POP) is een Europees subsidieprogramma dat op de ontwikkeling van het platteland in brede zin gericht is. Het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 (POP2) richt zich op de verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector, de verbetering van het milieu op het platteland en het verbeteren van de leefkwaliteit en economische diversificatie op het platteland.

Het POP2 is opgebouwd uit fiches, gegroepeerd naar 4 (door Brussel voorgeschreven) assen:

- As 1. Verbetering concurrentiekracht van landbouw- en bosbouwsector
- As 2. Verbetering kwaliteit van natuur en landschap door steun voor beheer van platteland
- As 3. Verbetering van kwaliteit van leven op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie
- As 4: Bottom up plattelandsontwikkeling door lokale actiegroepen (Leader benadering)

Landelijk is afgesproken dat POP onderdeel uitmaakt van het PMJP, bij elk hoofdstuk wordt verwezen naar van toepassing zijnde POP-fiches/maatregelen.

Er kan onderscheid worden gemaakt naar twee soorten fiches:

- POP-fiches die worden opengesteld ten behoeve van cofinanciering van de SAN/SN-regeling en het landelijke ondernemersprogramma voor de landbouw
- POP-fiches voor de uitvoering PMJP via de kaderregeling

Openstelling fiches

Voorstel is om de volgende POP-fiches open te stellen voering PMJP via de kaderregeling:

- 111 Beroepsopleiding en voorlichting (VROM + provincie)
- 121 Modernisering landbouwbedrijven (provincie)
- 124 Samenwerking bij innovatie (provincie)
- 125 Infrastructuur voor ontwikkeling/aanpassing land- en tuinbouw (LNV, VROM + provincie)
- 133 Activiteiten op het gebied van voorlichting en afzetbevordering (provincie)
- 311 Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten (provincie)
- 313 Bevordering toeristische activiteiten (provincie)

De POP-fiches ten behoeve van cofinanciering van de SAN/SN-regeling dient ook door de provincies te worden opengesteld. Dit zal in het kader van de overdracht SAN/SN-regeling naar de provincies geregeld worden.

Inzet van extra nationale en provinciale middelen via Top-up's

Naast de mogelijkheden van cofinanciering uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) biedt de Plattelandsverordening de mogelijkheid om in het programma opgenomen regelingen via 'top-ups' te financieren. Dit wil zeggen dat er extra nationaal geld (van rijk en/of provincies) wordt ingezet om maatregelen te financieren, waarbij er tegenover dit extra nationale geld géén EU-cofinanciering staat.

De provincie wil hiervan met name gebruik maken binnen POP-maatregel 125 'Infrastructuur voor aanpassing/ontwikkeling land- en tuinbouw' ten behoeve van de inzet van het kavelruil en herverkavelingsinstrument voor verdrogingsbestrijding en grondverwerving/realisatie EHS.

Inzet van as 4 (Leader benadering) in Gelderland

Zoals de vooruitzichten nu zijn zullen wij als Gelderland per jaar een EU-bijdrage voor Leader (as 4 van POP2) tegemoet kunnen zien van € 500.000. Voor de totale programmaperiode komt dit neer op € 3.500.000.

In de programmaperiode 2000-2006 waren voor wat betreft Gelderland twee Leader+ gebieden aangewezen en wel de Veluwe en de Achterhoek met een gezamenlijke EU-bijdrage van € 9,6 miljoen. Het Leader-budget is dus ten opzichte van de eerdere situatie meer dan gehalveerd. Wordt overigens nog rekening gehouden met de extra kosten van o.a. instelling Plaatselijke Groep en andere beheerskosten dan verdient het om redenen van feitelijk inzetbaar geld voor projecten aanbeveling om in Gelderland voor slechts één Leader-gebied voor de periode 2007/2013 te kiezen.

Een verdere versnippering in meer Leader-gebieden met alle daaraan verbonden verplichtingen o.a. instelling PG's betekent dat er per Leader-gebied een zeer beperkt budget beschikbaar is voor realisatie van projecten.

Voor wat betreft de bepleite Leader-aanpak (bottom up etc.) voor de andere assen in het kader van POP2 zullen wij deze aanpak zo veel mogelijk in heel Gelderland praktiseren. Met name as 3 zal zich hiervoor het meeste lenen. Min of meer kan gesteld worden dat de gebiedsgerichte aanpak in Gelderland hierin kan voorzien.

Omdat in de vorige periode de Veluwe en Achterhoek geprofiteerd hebben van de beschikbare Leader-gelden (het Riviereengebied is toen niet in aanmerking gekomen) en de Veluwe en Achterhoek, alsmede de Gelderse Vallei, voor de periode 2007-2013 veel reconstructiemiddelen tot hun beschikking krijgen, streeft de provincie uit het oogpunt van een evenwichtige verdeling van gelden voor de periode 2007-2013 naar inzet van as 4 Leader in het Riviereengebied.

Van belang voor de aanwijzing van een Leader-gebied is de kaderverordening POP2 en de terzake geldende uitvoeringsvoorschriften. Daarbij zijn onder meer de volgende criteria/vereisten van relevant:

- het gebied mag niet groter zijn dan 150.000 inwoners;
- kernen boven 30.000 inwoners worden buiten beschouwing gelaten;
- er dient een Plaatselijke Groep te worden ingesteld, waarvan de samenstelling tenminste voor 50% moet bestaan uit vertegenwoordigers van het maatschappelijk veld;
- deze Plaatselijke Groep dient voor het gebied een Ontwikkelingsplan op te stellen.

Overzicht van alle POP-maatregelen:

As 1. Verbetering concurrentiekracht van landbouw- en bosbouwsector:

- nr 111 Beroepsopleiding, voorlichting, verspreiding van kennis;
- nr 114 Gebruik adviesdiensten
- nr 121 Modernisering landbouwbedrijven
- nr 123 Verhogen toegevoegde waarde land- en bosbouw
- nr 124 Samenwerking voor ontwikkeling van nieuwe producten
- nr 125 Infrastructuur voor de ontwikkeling/aanpassing van land- en tuinbouw
- nr 131 Voldoen aan op communautaire regelgeving gebaseerde normen
- nr 132 Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen
- nr 133 Activiteiten op het gebied van voorlichting en afzetbevordering

As 2. Verbetering kwaliteit van natuur en landschap door steun voor beheer van platteland:

- nr 212 Betalingen aan landbouwers in andere gebieden met handicaps dan berggebieden
- nr 213 Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water
- nr 214 Agromilieumaatregelen
- nr 216 Niet-productieve investeringen
- nr 221 Eerste bebossing op landbouwgrond

As 3. Verbetering kwaliteit van leven op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie:

- nr 311 Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten
- nr 312 Oprichting en ontwikkeling van ondernemingen
- nr 313 Bevordering toeristische activiteiten
- nr 321 Basisvoorzieningen voor de plattelandseconomie en –bevolking
- nr 322 Dorpsvernieuwing en –ontwikkeling
- nr 323 Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed
- nr 341 Verwerving van vakkundigheid, dynamisering en uitvoering

As 4: Bottom up plattelandsontwikkeling door locale actiegroepen (Leader benadering):

- nr 411 concurrentiekracht
- nr 412 milieu en landbeheer (as-2 maatregelen)
- nr 413 kwaliteit leefomgeving en diversificatie (as-3 maatregelen)
- nr 414 PM
- nr 421 transnationale en interregionale samenwerking
- nr 431 uitvoeringskosten lokale groepen

Bijlage 5: Veluwe 2010

In het Masterplan Veluwe 2010 is een inspirerende ambitie gepresenteerd voor een economische en ecologische kwaliteitsimpuls voor de Veluwe. De uitvoering van Veluwe 2010 wordt slagvaardig voortgezet. Hierbij wordt naast de reguliere uitvoering van de EHS en reconstructie prioriteit gegeven aan: economische kwaliteitsimpuls (recreatie en toerisme), veiligheid en passeerbaarheid (oversteekbaarheid) van wegen, cultuurhistorie (Belvoir) en Imagoversterking (regionaal, nationaal en internationaal).

Het Veluwe 2010 programma heeft een nauwe relatie met het PMJP. Diverse projecten zijn zowel mogelijk in kader van het PMJP als in Veluwe 2010. Om de herkenbaarheid van Veluwe 2010 te behouden zal dit als apart programma worden opgenomen in de Subsidieregeling Vitaal Gelderland. Wel kunnen het PMJP en Veluwe 2010 elkaar cofinancieren. Beide programma's zullen worden opgenomen in de jaartranches (PMJP deel 2).

Hieronder volgt een overzicht met de projecten uit Veluwe 2010 met, indien relevant, een verwijzing naar het hoofdstuk in het PMJP waar het betreffende project is opgenomen.

Kwaliteitsimpuls voor natuur, bos en landschap

- Ecologische poorten

Eén van de belangrijkste prioriteiten voor Veluwe2010 de komende jaren is de realisatie van acht ecologische poorten. Dit zijn waardevolle gradiënten aan de randen van de Veluwe naar omliggend gebied waar de kwaliteit van natuur en landschap wordt versterkt, met behoud van duurzame landbouw en met een toekomstperspectief voor wonen en werken. Dergelijke gradiënten lopen van de Veluwe naar de Randmeren, de Gelderse Vallei en de uiterwaarden van IJssel en Rijn. Het zijn gebieden met hoge potentie voor landschap en ecologie die worden gekenmerkt door grondgebonden landbouw, bosjes, landschapselementen, kwelgebieden, sprengen en beken. Ze zijn aantrekkelijk om te wandelen of te fietsen en herbergen bijzondere planten en dieren. Het betreft de Renkumse Poort, Hierdense Poort, Haviker Poort, Beekberger Poort, Hattemer Poort, Voorthuizer Poort, Wisselse Poort en de Soerense Poort. Enkele poorten maken onderdeel uit van robuuste verbindingen naar de Utrechtse Heuvelrug, Oostvaardersplassen, Sallandse Heuvelrug en Duitse natuurgebieden.

→ Zie realisatie EHS

- Aanpak ruimtelijke knelpunten

Op enkele plaatsen staat de aanwezigheid van zogenaamde rode functies zoals recreatiebedrijven of kwekerijen de realisatie van de ecologische poorten in de weg. Het gaat bijvoorbeeld om recreatiebedrijven die te dicht langs een beek liggen (Herdense Beek), kwekerijen die op een ongewenste plek in de poort gelegen zijn of om bedrijven die te dicht bij een toekomstig ecoduct liggen. Voor dergelijke ruimtelijke knelpunten zal worden gezocht naar de best mogelijke oplossing waarbij de betreffende bedrijven ruimtelijk worden ingepast of worden verplaatst/gesaneerd.

→ Zie realisatie EHS

Afstemming verkeer, natuur en recreatie

- Realisatie zeven ecoducten

De provincie Gelderland werkt samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de Veluwe en het PVVP geven aan dat ontsnippering en het vergroten van verkeersveiligheid voor mensen en dieren een belangrijke opgave is voor de Veluwe. Recent heeft het Rijk via het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) geld beschikbaar gesteld voor de bouw van minimaal vijf ecoducten over rijksinfrastructuur op de Veluwe (investeringsvolume van circa € 25 miljoen). Aanvullend heeft de provincie twee urgente knelpunten ingebracht (Haviker Poort en Oud Reemst). Rijk en provincie hebben hun initiatieven gebundeld tot één groot samenwerkingsproject voor de realisatie van zeven ecoducten. Het gaat om de volgende Gelderse ecoducten: Hoog Buurlo (A 1), Hierdense Poort (A 2), Renkumse Poort (A 12), Kabeljouw (A 50), Hattemse Poort (A 50), Haviker Poort (A 348) en Oud Reemst (N 310).

→ Zie realisatie EHS

- Gebiedsgericht ontsnipperen:

Kostbare maatregelen als ecoducten zijn het meest effectief wanneer ook het gebruik en de inrichting van provinciale en gemeentelijke wegen in de omgeving worden afgestemd op de passeerbaarheid (oversteekbaarheid) voor dieren én op verkeersveiligheid voor weggebruikers. Onder de noemer gebiedsgerichte ontsnippering wordt eind 2006 een overzicht opgesteld van maatregelen die nodig zijn om de veiligheid en passeerbaarheid van provinciale en lokale wegen op de Veluwe in beeld te brengen. Op basis van vorengenoemd overzicht zal een "Uitvoeringsprogramma Ontsnippering Veluwe" worden opgesteld.

→ Zie realisatie EHS

- Hart van de Veluwe

Het doel van het project Hart van de Veluwe is het versterken van de natuur- en recreatiewaarden alsmede de landschappelijke waarden in en om het Nationale Park De Hoge Veluwe door een fysieke ontsnippering voor mens en dier rondom het park.

→ zie Nationaal landschap

- Veluwetransferia

De Veluwetransferia zijn gepland aan de rand van het Veluws Natuurgebied en moeten gemotoriseerd, recreatief verkeer "opvangen" en tevens functioneren als "entree" tot de Veluwe, als beginpunt voor actieve beleving van de natuur en cultuur. Bij de Veluwetransferia zijn goede voorzieningen. Ze zijn aantrekkelijk door goede informatievoorziening, horeca, ieder voorzien van een eigen Veluws thema (bijvoorbeeld cultuurhistorie). Recreanten laten hun voertuigen achter op de Veluwetransferia en gaan te voet (tegenwoordig ook Nordic Walking) of op de fiets, mountain-bike of te paard de natuur in.

→ zie realisatie EHS, recreatie en toerisme

- P-Veluwe

Aanvullend op de Veluwetransferia wordt een onderliggend parkeernet ontwikkeld van kleinere transferpunten "P-Veluwe" genaamd. Deze worden verspreid over de Veluwe.

Door op deze manier het verkeer te reguleren ontstaat er een zonering ten gunste van de natuur en een verbetering van het recreatieve product van de Veluwe. Op basis van criteria is een selectie gemaakt van een 30-tal P-Veluwe. Hierbij wordt uitgegaan van bestaande parkeerplaatsen die met weinig middelen een P-Veluwe kunnen worden.

→ Zie realisatie EHS, recreatie en toerisme

Kwaliteitsimpuls voor natuurgerichte recreatie

- Groei en Krimp

Op de Veluwe bestaat nadrukkelijk behoefte aan een kwaliteitsimpuls van de verblijfsrecreatiesector. Het marktaandeel van de Veluwe (inclusief Veluwerand) in de Nederlandse vakantiemarkt (12%) is al jarenlang redelijk stabiel, maar de marktpositie op langere termijn staat onder druk. De kwaliteit van het toeristisch product op de Veluwe is op veel plaatsen onvoldoende en niet eigentijds. Dit uit zich in onvoldoende en/of gedateerde voorzieningen, te weinig comfort, te kleine plaatsen en een recreatieproduct dat onvoldoende is toegesneden op specifieke doelgroepen.

Daarnaast kampen bedrijven met problemen bij uitbreiding. Gronden voor uitbreiding zijn moeilijk verkrijgbaar, en strenge (natuur)wetgeving werpt moeilijk overkomelijke barrières op.

Via groei en krimp kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de noodzakelijke kwaliteitsimpuls. Ontwikkelingsperspectief en uitbreidingsruimte zijn veelal aan elkaar gekoppeld om nieuwe investeringen rendabel te kunnen maken. Voor veel bedrijven is uitbreiding noodzakelijk om te overleven. Groei en krimp voorziet hierin.

Groei vindt in principe plaats in de in het streekplan aangewezen groeiclusters. Krimp vindt plaats in het krimpgebied, dat wil zeggen het bos- en natuurgebied van de Veluwe buiten de clusters. Het krimpgebied is daarmee de contramal van de clusters.

→ Zie realisatie EHS, Nationaal Landschap en bevordering toeristische activiteiten

- Versterken concurrentiepositie toeristisch bedrijfsleven

Uit de evaluatie Veluwe2010 blijkt dat de economische kant van de kwaliteitsimpuls extra aandacht verdient. De toeristische sector is een belangrijke bron van werkgelegenheid op de Veluwe. Behalve fysieke maatregelen is het van belang de concurrentiepositie van het toeristisch-recreatieve bedrijfsleven te stimuleren. Om deze te versterken en een groei van de werkgelegenheid binnen de sector te bewerkstelligen, stellen worden twee thema's centraal gesteld: het toeristisch ondernemerschap en innovatie.

→ Zie Bevordering Toeristische Activiteiten

- Imagoversterking Veluwe:

Doel is om de Veluwe weer op de eerste plaats van de binnenlandse vakantiebestemmingen te krijgen. Dit zal ook bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor Veluwe2010 bij gemeenten, bedrijfsleven en bewoners.

→ Zie ook Bevordering Toeristische Activiteiten

- Sociale cohesie/versterking Veluwegevoel

Belangrijke vraag voor het imago van de Veluwe is: Is er sprake van een Veluwse identiteit? In dat kader wordt er dit jaar een onderzoek gedaan naar de Veluwse waarden. Om de Veluwse partners te stimuleren om Veluwebreed samen te werken, is het belangrijk om het Veluwegevoel te versterken.

- Herkenbare Veluwse Kernen

Het project "Herkenbare Veluwse Kernen" heeft als doel om te komen tot een betere publieksopvang en een duidelijk herkenbare Veluwe-uitstraling in de dorpen op de Veluwe (vertaling van Visitors village system; BPN-Wales). Beoogd resultaat is de implementatie van het merkbeeld Veluwe in de kernen op de Veluwe.

- Toeristische marketing

Het Imago van de Veluwe wordt in belangrijke mate uitgestraald via toeristische marketing. Juist door gezamenlijke (Veluwebrede) marketing, kan het imago van de Veluwe, als groot aaneengesloten natuurgebied met bijzondere cultuurhistorische waarde, worden uitgedragen.

→ Zie ook Bevordering Toeristische Activiteiten

- Toeristisch informatienetwerk

Om het imago van de Veluwe te behouden is het van belang dat het beeld dat naar buiten toe (via marketing) wordt uitgestraald, bevestigd wordt door wat toeristen ervaren als ze op de Veluwe zijn. Daarom moet de toeristische informatievoorziening op de Veluwe, Veluwebreed georganiseerd en geoptimaliseerd worden. De huidige informatievoorziening via VVV kantoren voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. De consument wil maatwerk, op elk gewenst moment, op elke gewenste locatie.

→ Zie Bevordering Toeristische activiteiten

- Toeristische bewegwijzering

Het provinciale project "Eenheid in toeristische bewegwijzering" heeft tot doel alle Gelderse toeristische bestemmingen op uniforme wijze te bewegwijzeren volgens landelijk in te voeren richtlijnen (basis: provincie Limburg) dat ook in grote delen van Europa wordt gehanteerd. Het feit dat alle toeristische bewegwijzering op de Veluwe moet worden herzien, biedt de mogelijkheid om hiermee ook de Veluwe-uitstraling te vergroten.

- Uitvoering Fietstotaalplan

Het provinciaal fietsbeleid richt zich op het bevorderen van het veilig en comfortabel fietsen van huis naar/van school, werk (zoals bedrijventerreinen), openbaar vervoersaansluitpunten, en naar/van plaatsen waar gerecreëerd wordt in de vrije tijd (zoals dagrecreatieplassen en verblijfs-recreatieterreinen). De doelgroep bestaat uit alle Gelderlanders die kunnen fietsen alsmede de bezoekers van deze provincie. Aanvullend hebben de Veluwse gemeenten op basis van de fietsambitie uit Veluwe2010 ("grenzeloos fietsen", bevorderen natuurgericht toerisme) het zogenaamde Fietstotaalplan Veluwe opgesteld.

Cultuurhistorie

- Koepelprogramma "Veluws Verleden" € 500.000,--

Bij de Tussenevaluatie Veluwe2010 is gekozen voor een extra prioriteit voor het Veluwe-imago, recreatie en toerisme. Tevens is geconstateerd dat er voor cultuurhistorie kansen zijn tot versterking van het kwaliteitskenmerk van de Veluwe.

Met name voor het Belvoir programmathema Veluws Cultuurtoerisme waarvoor het middel "verbinding leggen tussen de deelinitiatieven" een belangrijk speerpunt is. Met het koepelprogramma "Veluws Verleden" wordt deze verbinding gemaakt en komen deze elementen samen.

- Herstel cultuurhistorische nederzetting Hoog Buurlo

Hoog Buurlo en Radio Kootwijk vormen landschappelijk gezien één geheel. De elementen uit het verleden zijn er alle nog. Het landschap is hier compleet en vanuit het hoogste punt bij Hoog Buurlo letterlijk te overzien. Hoog Buurlo is "de poort" tot Radio Kootwijk. De geschiedenis van het gebruik van het Veluws landschap van eenvoudige landbouw in de middeleeuwen tot en met de locatie voor techniek en bouwkunde van 1930, ligt hier ongeschonden naast elkaar. Voor Radio Kootwijk wordt gewerkt aan de verbetering van natuurlijke, culturele en recreatieve kwaliteiten. De plannen met betrekking tot Hoog Buurlo zijn een logische aanvulling en versterking op de ontwikkelingen bij Radio Kootwijk.

Subsidiemogelijkheden

Voor de overige subsidiemogelijkheden wordt verwezen naar het Uitvoeringsprogramma Veluwe 2010.

Bijlage 6: Verbinding met regionaal programma Oost-Nederland (EU-structuurfondsen 2007 – 2013)

Het programma

In de periode 2007-2013 zijn er in het kader van het Europese Cohesiebeleid opnieuw Structuurfondsmiddelen voor Nederland beschikbaar gesteld. Het Europese Cohesiebeleid kent drie doelstellingscategorieën.

- Convergentie van de minst welvarende regio's;
- Regionale concurrentiekracht en werkgelegenheid in alle overige regio's;
- Europese Territoriale Samenwerking.

Voor de periode 2007-2013 is de inzet van de structuurfondsmiddelen in belangrijke mate gekoppeld aan het bereiken van de doelstellingen zoals geformuleerd tijdens de Top van Lissabon (in 2000): de Europese Unie wil de meest welvarende en competitieve regio ter wereld worden. Later is daar in de Top van Göteborg (in 2001) nog het thema milieu aan toegevoegd. In 2005 is de gemeenschappelijke inzet op de doelstellingen van Lissabon en Göteborg herbevestigd in een 'hernieuwde' Lissabonstrategie. In het licht van de hernieuwde Lissabonagenda kent het cohesiebeleid drie prioriteiten:

- Lidstaten, regio's en steden aantrekkelijker maken;
- Innovaties, ondernemerschap en de groei van de kenniseconomie aanmoedigen;
- Meer en betere banen scheppen.

Het programma kent drie inhoudelijk prioriteiten:

- Innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap
- Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken
- Attractieve steden (urban regeneration)

Relevante maatregelen uit het regionaal programma voor het PMJP

Met name prioriteit 2 (versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken) onderdeel vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving kent een overlap met het PMJP. De volgende maatregelen uit deze prioriteit zijn relevant voor het PMJP:

- Groen- en blauwimpulsen in en rond steden zoals de realisatie en opwaardering van stadsparken.
- Projecten die een kwaliteitsimpuls geven aan de stadsranden in de vorm van bijvoorbeeld stedelijke uitloopgebieden, regionale parken en groene buffers.
- Projecten gericht op het nemen van milieumaatregelen op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, water, bodem, externe veiligheid en energievoorziening voor zover gekoppeld aan (het mogelijk maken van) economische ontwikkeling
- Projecten gericht op het verbeteren van bestaande en verder uitbreiden van de toeristisch-recreatieve infrastructuur
- Projecten gericht op het bevorderen van de natuur- en landschapswaarden en het behouden en versterken van het culturele en landschappelijke erfgoed gericht op de ontwikkeling van duurzaam toerisme en recreatie.

De actielijn marktgericht innoveren (gericht op bedrijfsleven) uit maatregel 1.2: versterken innovatiekracht en concurrentiepositie stelt ondernemers in staat met gebruikmaking van beschikbare kennis toepasbare en innovatieve ontwikkelingen te implementeren vanuit een potentiële markt vraag. Deze maatregel is ook van toepassing voor het toeristische bedrijfsleven.

Afbakening POP – Regionaal programma

Ten aanzien van de afbakening met het POP 2 geldt het algemene uitgangspunt dat alle activiteiten die onder de maatregelen van het POP-programma vallen, niet vanuit dit regionale programma kunnen worden gefinancierd. Wat betreft het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector (gericht op versterken ondernemerschap op landbouwbedrijven) en de verbetering van het milieu op het platteland (gericht op duurzaam gebruik van landbouwgrond op landbouwbedrijven), richt het POP2 zich specifiek op de individuele landbouwbedrijven. In het EFRO-programma is steun aan

individuele landbouwbedrijven uitgesloten, maar kunnen wel bedrijfsoverstijgende activiteiten worden gefinancierd, bijvoorbeeld de ontwikkeling van agro-businessclusters.

Wat betreft het verbeteren van de leefkwaliteit en economische diversificatie op het platteland, richt het POP 2 zich op activiteiten op lokaal niveau ter ondersteuning van de leefbaarheid in dorpen en kleine kernen. In dit regionale programma ligt in prioriteit 2 de nadruk op activiteiten met een regionale uitstraling die het regionaal concurrentievermogen vergroten. Bovendien dienen de activiteiten onder prioriteit 2 binnen de grenzen van de stedelijke netwerken te vallen.

Beide programma's kunnen wel medegefinancierd worden met rijks gelden uit ILG.

Bijlage 7: Lijst van afkortingen

BBL	Bureau beheer landbouwgronden
BOP	Beheers en onderhoudsplan
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DR	Dienst Regelingen
EHS	Ecologische hoofdstructuur
ETS	Europese Territoriale Samenwerking
EVZ	Ecologische verbindingzone
GMP	Gelders milieubeleidsplan
GS	Gedeputeerde Staten
HEN-water	water van hoog ecologisch niveau
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
IPO	Inter Provinciaal Overlegorgaan
KRW	Kader Richtlijn Water
LAW	Lange afstand wandelpad
LF	Lange afstand fietspad
LOP	Landschapsontwikkelingsplan
MJP2	meerjarenprogramma rijk 2007-2013
NURG	Nadere uitwerking rivierengebied
OBN	Regeling effectgerichte maatregelen in bossen en natuur
PMJP	provinciaal meerjarenprogramma 2007-2013
POP2	Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013
PS	Provinciale Staten
RodS	Recreatie om de Stad
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAN / SN	Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer / Subsidieregeling Natuur
SBB	Staatsbosbeheer
SED-water	water met specifiek ecologische doelstelling
SLG	Stichting Landschapsbeheer Gelderland
TOP-lijst	gebieden met de hoogste prioriteit maatregelen verdrogingsbestrijding
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VIV	Subsidieregeling verplaatsing intensieve veehouderijen
Wbb	Wet beheer bodembescherming
WHP	Waterhuishoudingsplan
WILG	Wet inrichting landelijk gebied